

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I ИЗВЪНРЕДНА СЕСИЯ

Брой 25

София, сръда, 21 октомврий

1931 г.

30. заседание

Вторникъ, 20 октомврий 1931 година.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. 45 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народнитъ представители: Иванъ Велчевъ, Крумъ Кършовски, Никола Каракашевъ, Стойне Ризовъ, Георги Каназирски, Петко Дековъ, д-ръ Кънчо Милановъ, Цоню Бръшляновъ, Никола Алексиевъ, Захари Димитровъ, Василь Мариновъ, Георги Геновъ, Андрей Икономовъ, Георги Стояновъ Василевъ, Петко Стайновъ и Василь Домузчиевъ	493
Предложение за одобряване сключената на 7 априль 1931 г. конвенция между България и Полша за експлоатиране на редовни въздушни съобщителни линии, подписания къмъ нея протоколъ отъ сжщата дата и договора, сключенъ въз основа на тая конвенция между българската държава и полското въздухоплавателно дружество „Лотъ“ — Варшава (Приемане)	493
Законопроектъ за опрощаване глобитъ за закъснение върху прѣжитъ данѣци, данѣка върху материали, отъ които се вари ракия и акциза на виното. (Първо четене — приемане)	499
Проектотговоръ на тронното слово. (Първо четене — продължение разискванията)	500
Случка, Изключване народния представитель Георги Костовъ за три дни за непристойно държане къмъ министра на желѣзницитъ, почитъ и телеграфитъ	498
Дневенъ редъ за следващото заседание	513

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Алексиевъ Никола, Ангеловъ Иванъ, Ангеловъ Станъ, Апостоловъ Драгомиръ, Арабаджиевъ Петко, Бечевъ Милко, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михайлъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Велчевъ Иванъ, Ганевъ Георги Геновъ, Георги, Георгиевъ Стойчо, Говедаровъ Георги, Гюровъ Лона, Деневъ Сжби Димитровъ, Димировъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Коста Желевъ, Дичевъ Петко, Домузчиевъ Василь, Дочевъ Момчо, Дрънски Димитъръ, Желябовъ Жеко, Запряновъ Петко, п. Захариевъ Захари, Икономовъ Андрей, Икономовъ Димитъръ, Илиевъ Илия, Илиевъ Стойко, Казанакиевъ Георги, Каназирски Георги, Караджовъ Костадинъ, Каракашевъ Никола, Кировъ Стамагъ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Ляпчевъ Андрей, Маджаровъ Рашко, Мариновъ Василь, Мечкарски Тончо, Милевъ Милю, Мирски Христо, Митковъ Сеферинъ, Молловъ Владимиръ, Момчиловъ Стоянъ, Момчиловъ Тодоръ, Нейковъ Димитъръ, Нейчевъ Адамъ, Николовъ Лазаръ, Орозовъ Александъръ, Панайотовъ Петъръ, Петровъ Никола, Поповъ Стефанъ, Радевъ Георги, Радоловъ Александъръ, Рангеловъ Раденко, Рафаиловъ Филипъ, Рашковъ Христо, Ризовъ Стойне, Родевъ Христо, Сакъзовъ Янко, Сапунджиевъ Никола, Свиначовъ Добри, Славовъ Кирилъ, Стайновъ Петко, Статевъ Христо, Стойновъ Иванъ, Стояновъ Георги, Таслаковъ Цвѣтко, Томчевъ Ангелъ, Хайруловъ молла-Юсеинъ, Христовъ Трайко, Цокковъ Герго, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Чорбаджиевъ Петко, Шидерски Едрю и Янакиевъ Василь)

Съобщавамъ на г. г. народнитъ представители, че бюрото на Събранието е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Иванъ Велчевъ — 1 день;
На г. Крумъ Кършовски — 3 дни;
На г. Никола Каракашевъ — 4 дни;
На г. Стойне Ризовъ — 4 дни;
На г. Георги Каназирски — 8 дни;
На г. Петко Дековъ — 1 день;
На г. д-ръ Кънчо Милановъ — 1 день;
На г. Цоню Бръшляновъ — 2 дена;
На г. Никола Алексиевъ — 1 день;
На г. Захари Димитровъ — 1 день;
На г. Василь Мариновъ — 1 день;
На г. Георги Геновъ — 4 дни;
На г. Андрей Икономовъ — 4 дни;
На г. Георги Стояновъ Василевъ — 2 дена;
На г. Петко Стайновъ — 1 день и
На г. Василь Домузчиевъ — 4 дни.

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ: одобряване предложението за одобряване на сключената на 7 априль 1931 г. конвенция между България и Полша за експлоатиране на редовни въздушни съобщителни линии, подписания къмъ нея протоколъ отъ сжщата дата и договора, сключенъ въз основа на тая конвенция между българската държава и полското въздухоплавателно дружество „Лотъ“ — Варшава.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л): (Прочита изцѣло предложението, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 12)

Председателстващ Н. Шопов: Има думата народният представител г. Петко Напетоу.

П. Напетоу (раб): (Отъ трубуната) Г. г. народни представители! Предлага ни се една конвенция и договор за въздухоплаване между Варшава—Букурещ—София—Солунъ, . . .

Нѣкой отъ мнозинството: И Москва!

П. Напетоу (раб): . . . нагледъ търговски, пощенски и културни цели, но задъ тѣхъ се криятъ много по-важни, действителни цели: политически и военни, . . .

С. Омарчевски (з): Империалистически!

П. Напетоу (раб): . . . една стѣпка къмъ подготовката на антисъветската война. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)
Търпение малко!

А. Кантарджиевъ (д): Кой ти написа речта?

П. Напетоу (раб): Въздушната линия Варшава—Букурещ—София—Солунъ е отъ извънредно голѣмо военно и стратегическо значение. Отъ Варшава тя продължава за Данцигъ.

А. Буровъ (д. сг): И отъ тамъ за Северния полюсъ!

П. Напетоу (раб): Свързва Солунъ на Егейско море съ Данцигъ на Балтийско море, минава покрай почти цѣлата западна граница на Съветския съюзъ, минава презъ ония държави, предназначени първи да започнатъ войната срещу Съветския съюзъ — Полша и Ромъния.

А. Кантарджиевъ (д): Кой ти написа речта?

П. Напетоу (раб): Азъ, но не е важно кой я е написалъ. Тукъ говори Работническата партия.

Д. Ачковъ (нац. д. о): Не говори, а чете!

А. Неновъ (раб): Не е ли вѣрно това, че се готви антисъветска война?

А. Кантарджиевъ (д): Не е вѣрно.

А. Неновъ (раб): Вѣрно е.

А. Кантарджиевъ (д): Говорите по порѣчка, защото иначе ще ви спратъ айѣка.

П. Напетоу (раб): Г. г. народни представители! Предлага на конвенция за установяване на въздушна линия Варшава—Букурещ—София—Солунъ има предимно военно и политическо значение и като такава азъ ще я разгледамъ. Другото е за толкуванитѣ.

А. Кантарджиевъ (д): Такива като тебе.

П. Напетоу (раб): И наистина, какви сѫ тия толкова голѣми търговски, транспортни и културни интереси на далечната отъ насъ Полша, та е толкова припърѣло на полското правителство да дава такъвъ зоръ за въздушни сношения съ София и Солунъ? Достатъченъ е само фактътъ, че такава конвенция се сключва съ фашистка Полша, най-добрия васал на Франция, главниятъ организаторъ на интервенцията противъ Съветския съюзъ.

А. Калитановъ (з): Бояджиевъ ли ти написа това?

П. Напетоу (раб): Не е важно кой го е написалъ. — Българскитѣ правителства въ продължение на 14 години и до днесъ не намѣриха време да влѣзатъ въ търговски и дипломатически връзки съ Съветския съюзъ, . . .

А. Калитановъ (з): Тамъ има ли казано къде да махнешъ съ ржката?

П. Напетоу (раб): . . . дето българскитѣ трудещи се народъ има такива голѣми жизнени интереси, а намиратъ време вече две правителства да ни занимаватъ съ нѣкаква конвенция между Полша и България.

И. Симеоновъ (д): Ще сключимъ конвенция и съ Москва.

П. Напетоу (раб): Конвенцията е съставена на 7 априлъ 1931 г. между полското правителство и българското съветско правителство съ срокъ до 31 декемврий 1941 г. — за 10 години — и безъ да е гласувана, г. г. народни представители, отъ Народното събрание, тя се вече прилага отъ м. юний т. г.

Н. Падаревъ (д. сг): Войната е обявена!

П. Напетоу (раб): Въ чл. 2 на конвенцията се говори и за българско въздухоплавателно дружество, което ще се ползува съ сѣщитѣ права на полска територия.

А. Калитановъ (з): Вие не щете ли българитѣ да иматъ права на чужда територия?

Х. Чолаковъ (з): Недей забърква човѣка!

П. Напетоу (раб): Алинея втора на чл. 2 гласи: (Чете) „Полското правителство ще даде на едно българско въздухоплавателно предприятие, посочено отъ българското правителство, разрешенията, необходими за експлоатация надъ полска територия на сѣщата линия“. Но где е българското дружество? — Нѣма го никакво. Фактически никаква „взаимностъ“, за каквато се говори въ конвенцията, тукъ нѣма. Привилегиитѣ, за които се говори въ конвенцията, въ чл. чл. 2, 7, 8, 9 и пр., сѫ дадени само за полското дружество, тѣ сѫ само за Полша.

А. Калитановъ (з): Сега поне имаме ваканция, какъ не можа да го научишъ!

П. Напетоу (раб): Въ чл. 7 се говори: (Чете) „Всѣка отъ договорящитѣ страни ще даде на своята територия следнитѣ предимства на предприятието на другата договоряща страна:

а) безплатно ползуване, при сѣщитѣ условия, както и националнитѣ въздухоплавателни предприятия, отъ всички аеродроми и помощни мѣста, разположени по маршрута на експлоатиранитѣ линии, включително всичкитѣ имъ инсталации и помощни служби;

б) правото да строи, при условия, опредѣлени отъ компетентната въздухоплавателна властъ, хангари, работилници, технически и други инсталации, необходими за въздушната служба;

в) съдействие, съ което се ползуватъ националнитѣ аероплани въ случай на принудително кацане или на другъ въздушенъ инцидентъ — срещу заплащане на действителнитѣ разходи“.

Въ чл. 8 имаме такова едно положение: (Чете) „Аеропланитѣ, моторитѣ, поставени на тия аероплани, запаснитѣ части (включително запаснитѣ мотори) всички предмети, необходими за екипировката и поддържането на аеропланитѣ, както и всички други материали, които компетентната властъ счете за необходими за експлоатацията на линиитѣ, посочени въ чл. чл. 2 и 3, се освобождаватъ отъ мито“, и пр.

Въ чл. 9 е казано: (Чете) „Договорящитѣ страни се задължаватъ да улесняватъ експлоатацията на договоритѣ линии, като опростяватъ и намаляватъ митнишкитѣ и политейски формалности до минимумъ, допустимъ отъ тѣхнитѣ закони, правилници и наредби“. — Фактически никаква взаимностъ, за каквато се говори въ конвенцията, нѣма, защото нѣма българско дружество, нѣма българско предприятие.

Заслужава, обаче, внимание буква б отъ чл. 7, въ която се говори, че на договорящата страна се дава правото да строи хангари, работилници, технически и други инсталации и пр.

И. Симеоновъ (д): Че сме прескочили Москва! И нея ще я вмъкнемъ!

П. Напетоу (раб): За мирно време ли сѫ тия работи, г-да? Това сѫ сѣщитѣ права, които имаше у насъ нашата съюзница Германия въ свѣтовната война. Полша да не ни е вече съюзница?

А. Калитановъ (з): И другаритѣ ти тамъ се вече смѣятъ.

П. Напетоу (раб): Привилегии по конвенцията фактически се даватъ само на Полша и тя ще се ползува отъ тѣхъ и въ време на война. Това е ясно като бѣлъ день!

Г. г. народни представители! Тая конвенция, обаче, не е нѣщо откъснато, тя е една брънка отъ веригата за свързване на България въ противосъветската война. Тая конвенция трѣбва да се свърже съ всички онитѣ, които е

правило и прави полското правителство под командата на Френското, да се увърже България въ войната против Съветския съюз.

Какви сѫ тия опити?

Първо, аграрните конференции, свикани отъ Полша въ Варшава, Букурещъ, а сега въ София. Както се вижда отъ тѣхните резултати, никаква аграрна криза не разрешава и нѣма да разрешатъ, а само ги използватъ за подготовка на войната противъ Съветския съюзъ . . .

А. Капитановъ (з): Хайде холанъ!

П. Напетовъ (раб): . . . съ приказкитѣ за „дѣмпингъ“ и други такива измислиотини.

Второ, мостътъ на Дунава, съ който се цели да се свърже Ромъния и главно Полша съ Солунъ, чрезъ който Полша и Ромъния ще могатъ да пренасятъ военни материали отъ Солунъ. Нуждата на Полша е толкова по-голяма, тъй като Данцигъ, германското пристанище, за което се остави коридорътъ за ползуване отъ Полша, не е съвсемъ сигурно за нея.

Д. Ачковъ (нац. л. о): И това е българинъ! Говори противъ моста на Дунава!

А. Капитановъ (з): Той е представителъ на руското правителство.

П. Напетовъ (раб): Трето, ние също така имаме показанията на инженера Рамзинъ предъ сѣда въ процеса на Промпартия въ Москва, че и България е била включена въ смѣткитѣ на империалистичитѣ за антисъветската война.

Четвърто, това се видѣ и отъ показанията на фалшификаторитѣ въ Берлинъ, че свинската концесия е имала покрай другитѣ си цели да превърне българскитѣ морски пристанища въ база за нашествие въ Съветска Грузиния.

А. Капитановъ (з): Ти (Сочя оратора) повече бранишъ Русия, отколкото България.

Т. Бошнаковъ (з): Представителъ на руското малцинство въ България.

П. Напетовъ (раб): Пето, доколкото си спомнямъ, переговоритѣ по тая конвенция се водиха навремето отъ полски военни — полковници — което е още едно отричане на нейното търговско и транспортно предназначение.

Шесто, фактътъ, че вие търпите и поддържате въ страната бѣлогвардейски военни части, които издаватъ заповѣди по полкове, които си иматъ свои военни школи, говори красноречиво, че вие участвувате въ подготовката на войната противъ Съветския съюзъ.

Седмо, та вие това не го и криете. Това бѣ днешниятъ председателъ на Камарата и завчерашенъ председателъ на Министерския съветъ, Александъръ Малиновъ, който, като поздрави конгреса на контрареволуционеритѣ руски учени въ София, имъ пожела идущиятъ конгресъ да стане въ Москва.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Руситѣ искатъ да си отидатъ, но вие не ги пускате.

П. Напетовъ (раб): Г. г. народни представители! Днешниятъ свѣтъ е раздѣленъ на два лагера. На едната страна е стариятъ капиталистически свѣтъ, който изнемогва въ безизходна свѣрхпроизводствена криза, потъналъ въ анархия, който е заприличалъ на лудница! Прави планове за съкращение на производството си, хвърля храни и кафе въ морето, за да пази високи цени, когато въ сѣщото време десетки милиони безработни мратъ въ мизерия и гладъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Въ Русия. (Възражения отъ работниците)

А. Бояджиевъ (раб): Не въ Русия, а въ капиталистическия свѣтъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: По конвенцията ли е това?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да!

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Най-добре е да се изгасятъ лампитѣ, за да прекрати четенето на речта си.

П. Напетовъ (раб): На другата страна е младиятъ, строящъ се социализмъ въ Съветския съюзъ, съ неговото

планово производство за нуждитѣ на маситѣ, за тѣхното благосъстояние, а не за джобовитѣ на капиталистичитѣ. Съветскиятъ съюзъ не познава кризата, нѣма безработица, напротивъ, страда отъ недостигъ на работници, защото се намира въ буенъ подеъмъ.

Борятъ се две системи, два свѣта. Тая борба е основната ось на съвременнитѣ международни отношения. Тя засилва още повече противоречията на капитализма. Всички преимущества сѫ на страната на Съветския съюзъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Какво общо има това съ конвенцията? (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Говорете на темата.

П. Напетовъ (раб): Правя заключението си.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Вие можете да говорите колкото щете, но говорете на предмета.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ама нѣма писано по конвенцията нищо.

П. Напетовъ (раб): Задачитѣ на 5-годишния планъ сѫ изпълнени въ тежката индустрия. (Тропане по бавкитѣ отъ нѣкои земледѣлци)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Говорете по конвенцията.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Напетовъ, говорете по предмета.

А. Бояджиевъ (раб): Нека се отбележи, че земледѣлцитѣ първи тропатъ, когато се заговори за Съветския съюзъ.

И. п. Рачевъ (з): Да се отбележи!

Т. Бошнаковъ (з): Нека се отбележи, че единъ българинъ, въ Българския парламентъ, говори за чужда държава.

А. Кантарджиевъ (д): (Къмъ работниците) Вчера въ Ка-лоферъ трѣбваше да има куражъ да приказва, а не тукъ.

А. Буковъ (з): Нѣма ли да искате да му се афишира речта?

А. Неновъ (раб): Ще искаме.

А. Буковъ (з): Трѣбва да го накажете, защото не си е научилъ добре урока.

С. Мошановъ (д. сг): Искамъ да знамъ дали речта е написана съ неговия почеркъ.

А. Бояджиевъ (раб): Той най-малко 10 пѣти по-добре отъ Васъ пише, г. Мошановъ. Това е написано лично отъ него.

С. Мошановъ (д. сг): Азъ видѣхъ, когато съ моливъ коригираше написаното.

А. Бояджиевъ (раб): Елате да идемъ на трибуната и да проверимъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

С. Мошановъ (д. сг): Дали ще може да я произнесе тази речъ, ако му вземемъ бележкитѣ? Почеркътъ не е неговъ.

А. Бояджиевъ (раб): Неговъ е.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Продължете, г. Напетовъ.

П. Напетовъ (раб): Искамъ да се аргументирамъ. Оставете ме.

И. п. Рачевъ (з): Петко! Хайде въ бюфета ще го прочетемъ. (Смѣхъ всрѣдъ земледѣлцитѣ)

П. Напетовъ (раб): И така, тази година се пущатъ 518 нови заводи и 1040 машинотракторни станции.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Къде се намира той? Това не ни интересува.

Нъкой отъ земеделцитѣ: Ако не може да говори, да сѣдѣ отъ трибуната.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

П. Напетовъ (раб): Това е новъ тласъкъ на продукцията, народния доходъ и благосъстоянието на маситѣ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Не искаме да ни говори за Съветска Русия. Сега разглеждаме конвенцията съ Полша.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Напетовъ! За последенъ пътъ Ви правя бележка да говорите по въпроса. Иначе ще Ви отнема думата.

И. Василевъ (з): Да се угасятъ лампитѣ, и той самъ ще свърши.

П. Напетовъ (раб): Не желаете да чуете. Ужъ се интересувате отъ Съветския съюзъ.

И. Василевъ (з): Ние се интересуваме, ама сега не му е времето.

А. Буковъ (з): Тѣ сж интересни работи. Ще ги напечататъ и ще ги четемъ.

П. Напетовъ (раб): Какво да правя? Азъ не знамъ какво да имъ приказвамъ. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството) Това не било по предмета, онова не било по предмета — не искате да слушате.

А. Кантарджиевъ (л): Всѣки не може да приказва. Трѣбва да имашъ малко акълъ.

П. Напетовъ (раб): Тамъ е работата, че каквото и да ви кажа, не можете да го търпите. (Глъчка)

А. Бояджиевъ (раб): (Къмъ земеделцитѣ) Вие вземахте участие въ демонстрацията срещу Цаикова за демагогия. Сега това се вижда.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Продължете, г. Напетовъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Г. Напетовъ си е загубилъ листчето.

П. Напетовъ (раб): Хайде, ще прескоча десетина листа! (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ земеделцитѣ)

Начело на антисъветската война е французката буржоазия. Защо? Половината отъ чуждия капиталъ въ царска Русия бѣше французки и белгийски. Французкитѣ банкери влагахъ милиарди и изсмуквахъ жизненитѣ сокове на руския народъ. Това днесъ го нѣма. С. С. С. Р. не признава и дълговетѣ. Ето защо капиталистическа Франция финансира контрареволуционнитѣ банди на Колчакъ, Деникинъ, Врангелъ и пр. и е организаторка на интервенцията противъ Съветския съюзъ.

А какво е Полша?

Отъ земеделцитѣ: Какво е, кажи де!

П. Напетовъ (раб): Тя е французки васалъ. Мѣстото на Германия съ нейната идея за „Mittel Europa“ — Срѣдна Европа — днесъ следъ войната зае Франция съ идеята за „Паневропа“,

С. Омарчевски (з): Можешъ ли да кажешъ какво е това?

П. Напетовъ (раб): . . . съ която тя иска да образува единъ европейски капиталистически съюзъ противъ Съветска Русия, подъ командата на французката буржоазия.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Тия работи ги знае и Даскалътъ, вестникопродавачтъ.

П. Напетовъ (раб): Напоследъкъ французката буржоазия има голѣми успѣхи въ това направление. Следъ като имаше като най-вѣрни свои васали Югославия, Полша, Ромъния, тя успѣ да привлече напоследъкъ въ своето влияние Австрия, Унгария, Чехословакия, Литва, Латвия, България и най-после Германия.

Посещението на Лавалъ и Брианъ въ Берлинъ, кждето бѣха посрещнати като победители, показва, че германската буржоазия предъ надигащата се революционна вълна на маситѣ е готова на пълна капитулация предъ французката буржоазия, не само на отказъ отъ митниче-

ския съюзъ съ Австрия. Сега министъръ-председателъта на Франция, Лавалъ, е въ Америка, кждето между другото уговаря всичко, което е останало да се уговори за войната противъ Съветския съюзъ. Срещата на Лавалъ и Хувъръ, представителъ на империалистическата групировка въ Америка, която бѣ купила за половинъ милиардъ долари запаси за нуждитѣ на интервентската армия, закрѣп-лява подготовката на антисъветската война.

И. п. Рачевъ (з): Тия работи на друго мѣсто можете да ги приказвате, не тукъ, въ Камарата. Какво общо иматъ тѣ съ въпроса, който разглеждаме?

П. Напетовъ (раб): Въ сѣщото време днесъ маршалъ Пилсудски се намира въ Букурещъ, кждето щѣлъ да се бави нѣколко дни, а после щѣлъ да отиде на курортъ въ Кюстенджа, за морски бани всрѣдъ зима!

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ай-ай! Ще простине!

П. Напетовъ (раб): Полскиятъ воененъ министъръ тъкмо сега е внесълъ въ Сейма законопроектъ за милитаризиране на държавнитѣ служащи и на първо мѣсто на желѣзничаритѣ, за въ случай на война.

И. п. Рачевъ (з): Какво общо иматъ тия работи съ въпроса, който разглеждаме?

А. Бояджиевъ (раб): Вие не разбирате тия работи.

А. Капитановъ (з): Другъ пътъ да му пишешъ страницитѣ на речъта, за да не ги загубва.

П. Напетовъ (раб): Заедно съ дипломатическата подготовка върви и психологическата подготовка на маситѣ. Кампанията за мнимия опитъ за убийство на генералъ Кутеповъ; кампанията за „религиознитѣ преследвания“; кампанията за „дѣмпинга“; кампанията за „принудителния трудъ“ въ Съветска Русия — не сж нищо друго, освенъ подготовка на маситѣ за война, като изкарватъ, че Съветска Русия е виновникътъ за съвременната стопанска криза на капиталистическия свѣтъ.

А. Кантарджиевъ (л): Авторътъ да дойде на тая речъ!

П. Напетовъ (раб): Същевременно съ това противопоставятъ конкретни мѣрки за икономическа блокада, за икономическа война, отъ която до действителната война остава само една крачка.

Заедно съ дипломатическото подготовяне на войната, г. г. народни представители, върви и техническата военна подготовка, а именно: усилено въоръжение, увеличение на армиятъ неимоверно много — повече отъ 500 милиарда лева е военниятъ бюджетъ днесъ на капиталистическитѣ държави — . . .

А. Капитановъ и други земеделци: А на Русия колко е?

П. Напетовъ (раб): 50 милиарда лева. (Възражения отъ земеделцитѣ)

А. Капитановъ (з): Не сж ти го казали вѣрно.

П. Напетовъ (раб): Азъ мога да ви дамъ подробни данни, колко харчи всѣка държава за въоръжение.

А. Капитановъ (з): Не, само за Русия кажете!

П. Напетовъ (раб): Русия харчи 50 милиарда лева, споредъ даннитѣ на професоръ Геновъ.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Златни рубли.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Напетовъ! За последенъ пътъ Ви напомнямъ да говорите по предмета, защото иначе ще Ви отнема думата.

С. Омарчевски (з): Да говори по предмета, защото нѣмаме време да слушаме тукъ глупости.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Имате предъ себе си конвенцията — по нея говорете.

А. Капитановъ (з): Другитѣ работи можете да ги напечататъ въ в. „Ехо“ и тамъ ще ги четемъ.

П. Напетовъ (раб): Азъ говоря по политическата, както и по военната страна на конвенцията. — . . . военни съюзи,

обща мобилизационни планове, нова военна индустрия въ съседните държави на Съветска Русия, стратегически железници, военни пристанища, военни мостове, французките странствуващи генерали, бългвардейските армии на Колчака, Деникина и Врангела, които стоят под бойна нога, финансирани от Франция, фашистките преврати в Полша, Югославия, Ромъния, Финландия, процесът на индустриалната партия; при французкия генерален щаб е образувана комисия с представители от английските и полски генерални щабове за международно ръководене на операциите против Съветския съюз — въобще приготвленията против Съветския съюз сж въ пълна пара. Въздушната линия Варшава — Букурещ — София — Солун е част от тия военни приготвления против първото пролетарско отечество. Тя е една връзка от веригата, която свързва България с антисъветската война. Все повече се ориентира новото правителство към политиката на Франция — главният организатор на антисъветската война — на която Полша, с която сключваме тази конвенция, е само оръдие.

Участието на Българския народен земеделски съюз въ настоящето правителство, доколкото то е съгласието на външните фактори, има и това значение, че дава възможност на водачите на Земеделския съюз да залъжат маситъ, дава на настоящето правителство една поширока база, да може то да се опре на една част от селските маси и да ги хвърли въ война срещу Съветския съюз.

С. Омарчевски (з): Стига лъга! Нѣма такива работи.

А. Капитановъ (з): Въ всѣки търговски договоръ воененъ съюзъ ли виждате?

П. Напетовъ (раб): Но смѣтката е направена безъ кръчмаря. Войната иде. Но когато камбанитъ забиятъ за война . . .

А. Капитановъ (з): Вие първи ще се скриете изъ тавагитъ.

П. Напетовъ (раб): . . . това ще бѣде погребаленъ звънъ на капитализма въ цѣлия свѣтъ, защото Съветскиятъ съюзъ не е това, което бѣше гиллата царска Русия, сѣ нейнитъ негодни генерали и войници, които не знаятъ защо се биятъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Напетовъ! Отнемамъ Ви думата. Г. г. стенографитъ да не пишате!

С. Омарчевски (з): Тия работи всѣки день ги четемъ въ вестницитъ.

Нѣкой отъ мнозинството: За достойнството на Народното събрание, ние не можемъ да слушаме такива работи отъ трибуната.

С. Омарчевски (з): За Съветска Русия не трѣбва да се говори отъ трибуната на Народното събрание. Нѣмаме никакви отношения сѣ нея. (Глъчка)

П. Напетовъ (раб): Свършвамъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Отнемамъ Ви думата. Г. г. стенографитъ да не пишате.

П. Напетовъ (раб): Трудещитъ се градски и селски маси, . . .
(Продължава да говори. Свършва речта си при ръкоплѣскания отъ работницитъ)

А. Капитановъ (з): И тогава — вече война!

П. Напетовъ (раб): Това е вашата демокрация — . . .

А. Капитановъ (з): А вашата коя е?

П. Напетовъ (раб): . . . не можахте да търпите половинъ часъ една речъ.

А. Капитановъ (з): Ако бѣше излѣзналъ да говоришъ, щѣхме да те слушаме и 5 часа, но ти четешъ.

П. Напетовъ (раб): Азъ никога не съмъ говорилъ и съмъ си написалъ речта.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Напълно съмъ съгласенъ, че е отъ голѣмо значение речта, която произнесе комунисти-

ческиятъ народенъ представителъ, защото за насъ може би да нѣма значение тя, но за човѣка, който сѣди на министерската маса (Сочи министра на вътрешнитъ работи), който трѣбва да се грижи за мира въ страната, тя има голѣмо значение.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Нѣма защо да се безпокоите. Г. Напетовъ държа една блѣстяща речъ, за да докаже, че е представителъ на Съветския съюзъ, а не на българския народъ.

А. Неновъ (раб): Той е представителъ на трудящитъ се маси, на работницитъ и селянитъ въ България.

С. Омарчевски (з): Фактътъ, че не протестирахте, срещу думитъ на г. министра, говори, че той каза една голѣма истина.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предупреждавамъ г. г. народнитъ представители да спазватъ правилника.

А. Неновъ (раб): Тамъ гледай (Сочи мнозинството), а не къмъ насъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Азъ знамъ кѣде да гледамъ. Ако сте дошли тукъ да вършите това, което вършите изъ България, предупреждавамъ ви, че нѣма да ви позволимъ да го вършите. А за това, което вършите изъ България, ще си каже думата г. министърътъ на вътрешнитъ работи.

И. Симеоновъ (д): Г. председателю! Моля да предупредите ония народни представители, които ще четатъ речитъ си, да ги препрочитатъ нѣколко пѣти, за да не се бъркатъ. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на железницитъ.

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Принуденъ съмъ да взема думата не за да защита конвенцията, договора и протокола, а за да отблъсна най-решително ония инсинуации, които тукъ, отъ трибуната на Народното събрание, се хвърлиха отъ единъ народенъ представител. Азъ разбирамъ, г. г. народни представители, че между разнитъ парламентарни групи, изхождащи отъ разни партии, може да има и трѣбва да има различия въ гледищата имъ по даденъ въпросъ. Но тия различия не трѣбва да отидатъ дотамъ, че да представляватъ българското общество, Народното събрание и правителството, като че ли сж слѣпи или — извинявайте за силната дума — умопобъркани и отиватъ противъ собственитъ си интереси.

А. Неновъ (раб): Противъ интереситъ на народа.

А. Кантарджиевъ (д): Кой народъ?

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Тия книга — конвенцията, договорътъ и протоколътъ — сж дѣло на бившето правителство, но азъ съмъ длъженъ да ги защита, защото тѣ не сж дѣло на една партия, тѣ сж дѣло на правителството на България, което правителство, когато е подписало тия книга, имало е предъ видъ преди всичко една международна конвенция отъ 13 октомврий 1919 г.; и ако господата, които искатъ да говорятъ противъ тая конвенция, не познаватъ въпроса, трѣбваше да го изучатъ, па тогава да говорятъ. Ние имаме не само правото, а и задължението да сключваме такива конвенции и такива договори и то въз основа на принципа на взаимността. Принципътъ на взаимността е легналъ въ основата на конвенцията и на договора. Въ всѣки моментъ, когато българското правителство или едно дружество въ България би поискало да организира въздухоплаване отъ тукъ презъ Западна Европа или до Варшава, тона може да стане. Следователно, взаимността е единъ положителенъ фактъ и да се отрича, че тя лежи въ основата на конвенцията и договора, то значи — извинете за израза — да не знаемъ какво приказваме.

П. Напетовъ (раб): Кой отрича това?

Министъръ С. Костурковъ: Народното събрание не е мѣсто за приказки и за заблудения — това трѣбва да го разберемъ добре. Който иска да заблуджава, трѣбва да отиде на друго мѣсто; тукъ не е мѣстото, кѣдето може

да се хвърлят заблудения, защото нѣма аудитория, толкова неразбрана, толкова неподготвена.

П. Напеговъ (раб): Ние говоримъ като представители на работническа България, а вие говорите като представители на фашистка България.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Напеговъ, предупреждавамъ Ви!

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Стопанскитѣ и културни интереси на България не сѣ само за едрата, за срѣдната, или за дребната буржоазия, или пъкъ за работническото. Тѣ сѣ интереси, които засѣгатъ всички слоеве и класи въ нашата страна. И който има малко по-сериозни разбирания за развитието на социалния въпросъ и на опититѣ за неговото разрешение презъ вѣковетѣ, а не днесъ или вчера, той нѣма да говори и да разсѣждава тѣй, както преди малко тукъ се говорѣше и разсѣждаваше. България има жизненъ интересъ да влѣзе въ търговски, стопански и културни връзки съ цѣлъ свѣтъ, защото тя има нужда да изнася своитѣ произведения, които да намѣрятъ по-широки пазари и по-добра цена. А едни въздушни съобщения между България и Западна Европа, Гърция, Ромъния и т. н., очевидно, сѣ отъ интересъ за България.

И. п. Рачевъ (з): Кѣмъ това се стреми и Съветска Русия.

Министъръ С. Костурковъ: Същото нѣщо, г. г. народни представители, за моя голѣма изненада — защото азъ искамъ да видя и въ тази срѣда (Сочи работниците!) трезви погледи и сериозни умове — се говори...

А. Капитановъ (з): Каквито нѣма. (Възражения отъ работниците!) Чакайте да сключимъ договоръ и тогава приказвайте за Русия. Вие не знаете какво правите. (Възражения отъ работниците!)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители отъ Работническата партия! Предупреждавамъ ви да респектирате българскитѣ министри. Вие въ Русия слѣпо се подчинявате на комисаритѣ. Тукъ, въ България, ние искаме отъ васъ само едно: да респектирате и да слушате българскитѣ министри. (Възражения отъ работниците!) Предупреждавамъ ви, че нѣма да позволя да бѣде прекъсванъ отъ васъ единъ български министъръ.

Министъръ С. Костурковъ: (Кѣмъ работниците!) Азъ съжалявамъ, че предметътъ, който е на разискване, не ми позволява да се спра, поне половинъ часъ, на въпроса за демокрация и работническа демокрация, за да ви кажа какво значи демокрация и що значи диктатура. Бѣдете по-търпеливи, защото никой не съмъ ви прекъсвалъ. Ако искате да излѣзете съ менъ на борба въ прекъсвания, струва ми се, че ще паднете — и не само тукъ, но и вънъ (Ржкоплѣскания отъ мнозинството),...

Нѣкой отъ мнозинството: Голѣма честъ не имъ правете!

Министъръ С. Костурковъ: ... защото нито вѣниятъ наученъ багажъ може да противостои на доводитѣ на ученитѣ, които ще ви се противопоставятъ отъ всички страни и отъ менъ, нито вашата тактика отговаря на съвременнитѣ нужди на българското работничество. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работниците!)

А. Неновъ (раб): Г. министре! Научния багажъ сте го оставили настрана, а сте вземали щикетъ и пушкитѣ.

Министъръ С. Костурковъ: Същото нѣщо се говори и по отношение на проектирания мостъ, който да съединява България съ Ромъния.

А. Капитановъ (з): Тѣ сѣ и противъ мостоветѣ.

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Азъ съмъ въ недоумение, какъ единъ обикновенъ, единъ ординеренъ български умъ не може да разбере, че единъ мостъ на Дунава, между България и Ромъния, преди всичко ще бутне трафика отъ изтокъ на западъ, по едно много по-голѣмо протежение на българскитѣ държавни желѣзници, отколкото сега, презъ Югославия. Азъ се чудя какъ една толкова елементарна работа не може да се разбере!

Очевидно, тукъ има политическо заслѣпение, което не дава възможностъ да се видятъ истинитѣ, да се констатирайтъ интереситѣ и да се охранятъ тия интереси.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля Ви се, г. Костовъ, предупреждавамъ Ви за последенъ пътъ да не прекъсвате г. министра.

Министъръ С. Костурковъ: Ида на въпроса, който тукъ се изнесе, и който бѣше осьъа на говоренето — че цѣлата конвенция, договоръ и протоколъ иматъ за основа бѣдещата подготовка на война отъ Европа срещу Съветска Русия. Какъ да отговоря на тая, ще кажа азъ, невинна шега?

А. Буковъ (з): По-скоро глупостъ.

А. Капитановъ (з): Тѣй му го написали.

Г. Костовъ (раб): Както вие на фронта ходихте на шега, когато войницитѣ бѣха голи и боси, трѣбваше да дойде и Добро-поле на шега.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ! Азъ Ви предупредихъ нѣколко пъти. — Предлагамъ изключването на народния представителъ г. Костовъ за 3 заседания, поради непристойното му държане спрямо г. министра.

Г. Костовъ (раб): Искамъ думата за обяснение.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Имате думата.

Г. Костовъ (раб): Г. г. народни представители! Протестирамъ противъ този приомъ, който се усвоява отъ председателството по отношение на нашата група...

В. Коевски (нац. л): Той е вашъ.

Г. Костовъ (раб): ... когато отъ тамъ (Сочи мнозинството) най-много се пререкава и провокира нашата група, ние да влизаме въ пререкаване, вследствие на което да се изключватъ наши депутати. Ние протестираме противъ този начинъ на изключване наши депутати отъ заседанията на Народното събрание и лишаването имъ отъ дневни.

А. Капитановъ (з): Защото не се държатъ достойно.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Които сѣ съгласни да се изключи народниятъ представителъ Георги Костовъ за три заседания, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събрането приема.

Нѣкой отъ работниците: Доказвате, че сте реакционери.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Костовъ! Моля, напустете заседанието.

Г. Костовъ (раб): (Кѣмъ председателя) Вие не знаете правилника.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Зная го.

Г. Костовъ (раб): Не го знаете. Прочетете го.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Вие нѣма да ме учите на правилникъ. Предлагамъ Ви да напустете заседанието.

Г. Костовъ (раб): Нѣма да напустна. Споредъ правилника, изключването се отнася за утре, другиденъ и по-другиденъ.

В. Коевски (нац. л): Квесторитѣ да го изхвърлятъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Моля г. г. квесторитѣ да си изпълнятъ длѣга.

Г. Костовъ (раб): (Кѣмъ председателствующия) Справете се съ правилника. (Излизайки отъ залата) Не Ви е срамъ! Искате да проявите своето невежество въ собствения си Парламентъ.

А. Буковъ (з): Вие какво търсите въ него?

Председателстващъ Н. Шоповъ: Научете правилника.

А. Бояджиев (раб): (Към председателя) Вие ще тръбвате да го научите.

А. Капитановъ (з): (Към излизания от залата Г. Костовъ) Сега прочети правилника вънка.

Г. Костовъ (раб): Не ми сж нуждни вашитъ правилници.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Продължавайте, г. министре!

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Тия, които говорятъ за война срещу Съветска Русия, тръбваше по-рано да знаятъ, че у насъ имаше друго дружество, което вече експлоатира въздушнитъ рейси — това е германското дружество — и, следователно, тръбваше да обвинятъ и него, че и то подготвя войната срещу Съветска Русия, когато Германия, както се знае, е сравнително въ най-добри отношения съ Съветска Русия.

Нйкой отъ работницитъ: Напоследъкъ и тя влиза въ числото на ония, които подготвятъ война срещу нея.

А. Буковъ (з): Недейте подава и Вие заявление за изключване.

Министъръ С. Костурковъ: Тъкмо, г. г. народни представители, Германия е държавата, народътъ на която никога нѣма да позволи една война срещу Русия, особено днесъ, защото нѣма какво да взема отъ Русия. Прочее, детинска мисль е тая, да се поддържа сериозно тукъ, въ Парламента, че настоящата конвенция и договоръ къмъ нея иматъ за целъ да подготвятъ война отъ страна на Европа срещу руската съветска република. Нищо подобно нѣма. Това е просто една конвенция, единъ договоръ за търговско сношаване между държавитъ отъ Централна Европа и България. Ние имаме вече, г-да, предложение и за друго — да се свържатъ така сжщо Букурещъ, София и Солунъ чрезъ въздушни съобщения, поддържани отъ едно ромънско въздухоплатателно дружество. И на ромънитъ, на основание сжщата международна конвенция, ние не можемъ да откажемъ това, както и ромънитъ не биха могли утре да откажатъ намъ, ако ние бихме поискали сжщото нйщо.

Х. Трайковъ (раб): А че българитъ тамъ се избиватъ, това не е отъ значение!

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Трайковъ!

А. Буковъ (з): Много прекалява, и той ще тръбва да излъже вънъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Трайковъ! За последенъ пътъ Ви предупреждавамъ. Недейте прекъсва г. министра.

Министъръ С. Костурковъ: Най-малко вие (Къмъ работницитъ) имате право да приказвате за търпимостъ, за свобода. Това забележете добре. Най-малко вие имате това право.

А. Неновъ (раб): Защо да нѣмаме?

Министъръ С. Костурковъ: Защото вие сте партия, която унищожава свободата на всички ония, които не мислятъ като васъ и не се подчиняватъ вамъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Вие за никаква демокрация не можете да говорите; вие ще говорите само за диктатура; ако ви се падне да я въведете тукъ, ние, ако сме живи, ще видимъ какъ ще я прокарате тогава и каква ще е.

А. Неновъ (раб): Ние говоримъ, че вашата демокрация не е демокрация, а диктатура на буржоазията.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. Неновъ! Преду-преждавамъ Ви за последенъ пътъ, че ще приложя спрямо Васъ правилника.

Министъръ С. Костурковъ: Г. г. народни представители! Вие знаете какви сж конвенцията и договорътъ, прочели сте ги. Нашето Народно събрание, съгласно парламентарнитъ традиции по цѣлия свѣтъ, или ще тръбва да одобри, или ще тръбва да отхвърли конвенцията и договора. Ние не можемъ, следъ като подъ тѣхъ фигуриратъ подписитъ на представителитъ на дветъ държави, да измѣняваме нйщо. Ако вие намирате, че наистина това, което се съ-

държа въ конвенцията и договора, както и въ приложения къмъ тѣхъ протоколъ, е една подготовка за война срещу Съветска Русия, азъ ви моля да не ги приемате. Не е днешното правителство, което ще се солидаризира съ ония, които биха искали тепърва да се проливатъ кърви отъ Европа, а, следователно, и отъ България. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работницитъ) Ако вие имате довѣрие въ мисльта и дѣлото на правителството, които сж насочени не къмъ война, а къмъ миръ между държавитъ и народитъ, азъ ви моля да приемете конвенцията съ нейнитъ приложения. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Г. г. народни представители. Председателството току-що бѣ принудено да приложи правилника. Азъ обръщамъ внимание на всички ви върху постановлението на чл. 77 отъ правилника, който казва, че временно изключване отъ заседанията на Народното събрание се налага за не повече отъ три заседания, включително и заседанието, въ което е наложено на-казанието.

Които отъ г. г. народнитъ представители одобряватъ сключената на 7 априлъ 1931 г. конвенция между България и Полша за експлоатиране редовни въздушни съобщителни линии, подписания къмъ нея протоколъ отъ сжщата дата и договора, сключенъ възъ основа на тая конвенция между българската държава и полското въздухоплатателно дружество „Лотъ“ — Варшава, . . .

П. Н. Даскаловъ (нац. л): Искамъ думата.

Обаждаатъ се. Не може. Сега ще се гласува.

Председателстващъ Н. Шоповъ: . . . моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 8)

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за опрощаване глобитъ за закъснение върху прѣжитъ данъци, данъка върху материали, отъ които се вари ракия и акциза на виното.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Гавриловъ (д): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 13)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Законопроектътъ, който току-що се прочете, се внася набързо предъ видъ важноста на материята, която засѣга. Той цели да даде известни улеснения на данъкоплатцитъ, за да могатъ тѣ да изплатятъ своитъ данъци и да поставятъ приходи за държавата. Съ членъ единственъ на този законопроектъ, както се прочете, въпросътъ се разрешава принципно. Азъ съчетохъ за необходимо да кажа тия нѣколко думи, които да се иматъ предъ видъ при дебатитъ, както и при предлагането на всички ония измѣнения и поправки, които трѣбва да се внесатъ въ законопроекта, съ огледъ да се направи една градация, за да има разлика между опрощаване на глобитъ на данъкоплатцитъ въ градоветъ и селата, както и по видове на данъцитъ — данъка върху приходитъ, или данъка върху сградитъ надъ известни норми — за да не извършимъ несправедливости и да насърдимъ недобросъвестнитъ данъкоплатци.

Азъ правя тая декларация, която моля да се има предъ видъ. Сега нѣма да влизамъ въ подробни обяснения по законопроекта. Това ще направя следъ приключване на дебатитъ, които има да станатъ.

С. Омарчевски (з): При тая декларация на г. министра, нека законопроектътъ се изпрати въ комисията безъ дебати.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да.

Министъръ С. Стефановъ: Моля безъ дебати да се приеме законопроектътъ на първо четене, по принципъ.

Н. Пждаревъ (д. ст): По принципъ никой не е противъ.

С. Омарчевски (з): Въмѣсто да се говори сега по принципъ по законопроекта, нека се приеме на първо четене безъ разисквания и да се изпрати въ комисията.

Министъръ С. Стефановъ: Нека сега по спешностъ законопроектътъ се приеме на първо и второ четене и да се изпрати въ комисията.

Обаждаатъ се: А-а-а!

Р. Василевъ (д. сг): Днесъ да не дебатираме по законопроекта, да го приемемъ на първо четене, да го изпратимъ въ комисията и утре да разискваме по него.

С. Омарчевски (з): Безъ да се приема по спешностъ на второ четене, да отиде въ комисията.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Омарчевски! Правите ли предложението въ този смисълъ?

Министъръ С. Стефановъ: Азъ съмъ съгласенъ съ това предложение — законопроектътъ да се приеме сега на първо четене безъ разисквания и да се изпрати въ комисията.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Предложението е въ смисълъ, законопроектътъ да се изпрати въ комисията, безъ сега да се разисква по принципъ.

С. Омарчевски (з): Да.

Министъръ С. Стефановъ: Да, безъ дебати.

Н. Пждаревъ (д. сг): Понеже никой не се обявява по принципъ противъ законопроекта.

Г. Юртовъ (нац. л. о): Цѣлото Народно събрание го приема по принципъ.

А. Николаевъ (з): При декларацията на г. министра на финанситъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. Омарчевски, ...

С. Омарчевски (з): Да се изпрати законопроектътъ въ комисията безъ разискване.

Обаждаатъ се: То е предложение и на г. министра.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: ... законопроектътъ да бѣде приетъ на първо четене, безъ дебати, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Има ли предложение за спешностъ?

Н. Пждаревъ (д. сг): И други: Нѣма.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Законопроектътъ се изпраща въ комисията. Утре комисията да се събере и да го разгледа.

Пристапваме къмъ точка трета отъ дневния редъ — продължение разискванията по отговора на тронното слово.

Има думата народниятъ представител г. Тома Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Днесъ, когато се говори по тронното слово, не може да не се засегне и голѣмата стопанска криза, която бушува въ цѣлия свѣтъ, когото се отразява и въ България. Азъ ще направя единъ малъкъ прегледъ на стопанската криза, защото тя днесъ занимава цѣлия свѣтъ, тя предизвиква голѣми политически бури, голѣми политически смущения.

Германия и Англия днесъ сѣ подъ натиска на голѣмата стопанска криза, вследствие на което тия страни преживяватъ и голѣми политически стресения; Америка е сѣщо подъ натиска на тая криза, и това упражнява едно пакостно влияние върху цѣлия свѣтъ. Свѣтътъ е загриженъ за своето бъдеще. Капитализмътъ е застрашенъ отъ тая дълбока стопанска криза. Днесъ Лавалъ отива въ Америка да преговаря съ Хувѣра за една обща акция, за да могатъ да се смекчатъ послѣдствията отъ тая голѣма стопанска и финансова криза. Обаче съ заминаването си отъ Парижъ за Америка, Лавалъ понесе една програма, въ която е ограниченъ да разговаря съ Хувѣра. Тая програма, която намирамъ въ в. „Matin“, е отъ четири пункта. Тя, както ще видите, не дава голѣма инициатива на Лавала, който отива въ Америка да търси начини за облекчение стопанската криза въ свѣта, за смекчение отношенията между народитъ. Съ тая програма Лавалъ е ограниченъ отъ френ-

ското правителство, като неговъ представител, въ преговоритъ, които ще води съ Хувѣра, като представител на Америка. Още въ първия денъ на оповестяването тая програма пристигатъ изявления отъ официални американски лица, отъ които се вижда, че Америка стои на становището, да потикне Франция къмъ отстъпки, да я ангажира въ международни разговори и преговори и да измѣни въ послѣдствие програмата, съ която Лавалъ е ограниченъ при воденето на преговоритъ съ Хувѣра.

Г. г. народни представители! Както ви казахъ, тая програма има четири пункта, които сѣ важни.

Първиятъ пунктъ се отнася до мораториума на международнитъ дългове. Франция стои на становището, че не трѣбва да се дава втори пътъ мораториумъ. Тя отказва да преговаря съ Америка — респективно Лавалъ съ Хувѣра — по въпроса за мораториума. Франция смѣта, че мораториумътъ има едно специално назначение и че тая материя не може да бѣде засегната въ разговоритъ между Лавала и Хувѣра. Ако Америка се откаже отъ своето право да търси своитъ креанси, своитъ вземания по държавнитъ дългове отъ войната, тогава и Франция е готова да направи сѣщо такава отстъпка, каквато Америка би направила по отношение на Франция, Англия и другитъ воюващи държави. Обаче, така поставенъ въпросътъ, преговори не могатъ да се започнатъ. Франция стои на становището, че, въ всѣки случай, въпросътъ за мораториума не може да бѣде наново разискванъ, защото тя смѣта, че даването на мораториумъ е противно на нейнитъ интереси.

Вториятъ въпросъ отъ програмата, по който ще бѣде разисквано между Лавала и Хувѣра, това е въпросътъ за разорѣжението.

Третиятъ въпросъ е: репарациитъ. Франция държи на плана Йѣнгъ. Тя нѣма да отстъпи отъ него и ще настоява, че плащанията по Йѣнговия планъ трѣбва да продължаватъ тъй, както сега сѣ установени.

Четвъртиятъ пунктъ отъ програмата се отнася до финансовото подпомагане. Франция взема становище по това подпомагане. Обаче Франция заявява въ тая програма, че тя не отстъпва отъ златния еталонъ, тя отстоява златния еталонъ, който е, безспорно, въ нейнъ интересъ. А въ днешния моментъ вече се заговаря за въвеждане на биметализма, на сребърния еталонъ, каквѣто сѣществуватъ въ Азия и Африка. Франция, която има най-много злато следъ Америка, отстоява своитъ интереси, като стои на базата на златния еталонъ.

Така, г. г. народни представители, програмата, която ограничава акцията и, въобще, преговоритъ на Лавала съ Хувѣра, не дава много благоприятни перспективи. И азъ не очаквамъ голѣми резултати отъ тия преговори. Но, въпреки това, дължа да констатирамъ, че се правятъ много голѣми усилия въ свѣта да се установи една база на международно сътрудничество. Днесъ въ размѣната между държавитъ, въ външната търговия има анархия, има изненади, има голѣми разрушения; днесъ навсѣкжде има голѣми финансови крахове, голѣми финансови нещастия, голѣми бедствия, и всички компетентни хора отъ всички страни сѣ заинтересовани и желатъ да намѣрятъ база за общи международни преговори, за общо международно сътрудничество. Обаче тоя въпросъ е дългтъ, тоя въпросъ е много обширенъ. Той сега започва. Никой не може да предвиди, колко ще продължатъ тѣзи преговори за установяване на едно общо сътрудничество, на една обща монета между държавитъ. Изтъквамъ това предъ васъ, г. г. народни представители, за да видите, колко е мъженъ този проблемъ на международна почва, и за да отбележа предъ васъ, когато ще говоря за българската политика, за българската стопанска криза, че напразно ще очакваме помощъ отъ международното сътрудничество. Ние ще трѣбва да търсимъ срѣдства, начини, сами да си помогнемъ, сами да облекчимъ нашата стопанска криза, опирайки се върху скрититъ материални и морални сили на нашия, българския народъ.

Дълженъ съмъ, г. г. народни представители, да отбележа единъ другъ фактъ, сѣщо отъ голѣмо значение. Германия, която днесъ е поставена най-зле въ този отношение, която се бори съ нищетата, която преживява, която се бори съ една грамадна безработица, бунуваща въ страшни размѣри тамъ; Германия, която води борба срещу Англия и Франция, отстоява, защото има заложено дълбоко въ своя народъ съзнанието за цѣлостта на нейната държава, защото има единъ народъ дисциплиниранъ. Германия се бори и отстоява своитъ права. Азъ лично не очаквамъ да настѣпятъ изненади въ Германия, защото Германия навремето намѣри правилния пътъ да излѣзе отъ стопанското затруднение. въ което бѣ изпаднала — отъ инфлацията. И сега тя ще си помогне сама. Това говори за голѣмия духъ на германския народъ, който прояви и про-

явява своите сили за облекчение на стопанската криза и за намаляване на общото народно бедствие. Хинденбург, председател на германската република, днес прати писмо до райхсканцлера, с което съобщава, че желае да установи един общ стопански комитет, отъ всички лица, с представители на работодателите и на работниците, който да разрешава големите стопански въпроси, дущещи Германия и отегчаващи положението на народа. Този комитет ще се ръководи лично от председателя на републиката Хинденбург. Както виждате, даже Хинденбург, председател на република, взема днес инициативата за разрешаването на големите стопански въпроси. Това показва, че в Германия се борят със собствени сили срещу големата стопанска криза, която преживяват. И аз съм убеден, че там ще намерят сполучливото разрешение и ще могат със съдействието, с които разполагат, да облекчат страданията на германския народ от всички класи и съсловия.

Г. г. народни представители! Казах, казвам и сега: направих този малък преглед на общото стопанско положение на света, дадох ви известни факти, отъ световно значение, за стопанската криза, за политиката на народите, за облекчение на тази криза, за да ви въведа въ нашата действителност по-сполучливо, по-разумно и по-логично.

Г. г. народни представители! Отъ друга страна, големата стопанска криза създава и големи мъжнотии на обществениците, създава големи политически сътресения. Англия, след като преживя една катастрофа, едно финансово бедствие, падането на английската мнета, днес преживява друго едно сътресение. Въ изборната борба въ Англия днес се състезават 8 политически партии — Англия, въ която досега имаше само три партии. Този факт говори, че големата стопанска криза, страшното обществено бедствие създава големи грижи на народите и партиите, вследствие на което въ тях се явяват недоразумения и разцепления. Днес въ Германия има една голяма борба, която се води, отъ една страна, срещу болшевиизма и крайните националисти, отъ друга страна — срещу демокрацията. Аз мога да отбележа, че въ Германия днес нма силна партия, нма силна социална констелация, на която Германия да се опре, за да може правилно да се развива. Германия също е предъ едно голямо социално сътресение, което може да вземе най-различни посоки. Но въпреки това Германия отстоява своите интереси и се мъчи да разрешава ония големи проблеми, отъ които зависи бъдещето на германския народ.

При такава международна обстановка, при такава голяма стопанска криза, при такива перспективи на възможни политически и социални отношения ние трбва да живеем въ България, да работим за създаване условия на живот, да вземаме мброприятия, за да можем да подпомогнем бедстващия български народ. При тия условия днешното правителство е длжно да работи въ България. Но аз мога да отбележа, че макаръ големите държави да са предъ нови проблеми, които могат да предизвикат сътресения, България има най-изгодни условия, като селска държава, да може съ по-малко усилия, съ по-малко срѣдства да извади българския народ отъ тежкото положение, въ което се намира, да му даде по-правилно развитие и да му гарантира по-щастливи бъднини. И за да бжда по-ясен и логичен, ще ви дамъ нколко примѣра, отъ които ще видите, че нашиятъ народ е селски, че нашиятъ народ е беден, и защото е селски и беден, затуй въ България могат да се взематъ мброприятни въ много отношения, за да се облекчи бедственото му положение.

Но нека ми бжде позволено да ви посоча цифри, за да видите, че българскиятъ народ е селски, че той въ своята цѣлостъ представлява една особеност, която не съществува нито въ Германия, нито въ Франция, нито въ Англия. Той живее въ свои особенни условия на дейност и затова трбва особенъ начинъ на предприемане мброприятия, особенъ начинъ на действие и управление, които ще докаратъ и особени резултати и придобивки.

Г. г. народни представители! Споредъ преброяването въ 1926 г., българскиятъ народъ брои 5.478.745 души население, отъ които 4.348.610 сж селяни и 1.130.131 сж граждани. Значи, градското население съставлява 20-6% отъ цѣлото население, а селското — 79-4%. Азъ имамъ тукъ данни и за 1900 г., но не желая да ги чета. Трбва да се отбележи, обаче, тоя факт, че оттогава досега отношението между градското и селското население остава сжщото. Въ други държави това съотношение въ последните години се е изменило. България въ 1900 г. има 19-85% градско население и 80-15% селско население. Този констатация, мисля, е благоприятна за нашия стопански живот, сжщо благо-

приятна и за бъдещето на българския народ. Ние виждаме, че българскиятъ народъ цѣли 30 години расте съ много бързъ темпъ, понеже по-големата частъ отъ населението е селско. Забележете, г. г. народни представители, че там, където има селско население, по-мжно става изграждането. Това е отраденъ факт. Франция преди 70 години имаше 70% селско население, а сега има 50%. На това съотношение трбва да лежи основата на една политика по-особена, която трбва да разбере днешното правителство, което изхожда най-вече отъ селска срѣда, особено Земледѣлскиятъ съюз.

Г. г. народни представители! България е селска страна. Българското богатство, въ големата си частъ, е селско богатство. Азъ съмъ длженъ да отбележа тукъ, че България е страна най-раздробена по отношение своята поземелна собственост. България брои общо 734.171 земледѣлски стопанства отъ 1 до 300 декара. Отъ тези стопанства 417.980, или 60%, иматъ отъ 1 до 50 декара, имаме, значи, едно грамадно раздробление на нашата селска собственост. Ако вие правите политика, не можете да изключите тия данни, които говорятъ, че България е *par excellence* страна на дребна селска собственост. Това е важно ръководно начало, това е единъ аргументъ много важенъ въ нашата стопанска, финансова и индустриална политика.

Г. г. народни представители! Слушамъ тукъ да се говори често за монополъ. И завчера чухъ една мисълъ отъ единъ професоръ, изказана тукъ отъ тая трибуна, че за да можемъ да спасимъ селото отъ бедност, отъ сиромашия, отъ разорение и отчаяние, нужно е капитализмътъ да влѣзе въ селата. Тая мисълъ азъ мога да я критикувамъ, защото, нека се запомни добре, че въ България капитализмътъ много мжно прониква въ нашето селско стопанство. Защото уникамъ е българското селско стопанство и интересна е психологията на българския селянинъ. Много мжно прониква капитализмътъ въ българското село, защото живавостта на дребния стопанинъ, на дребния земледѣлецъ е толкова голяма, че устоява на настъпването, на натиска на капитализма и често пъти го отбива. Това става за смѣтка на големите жертви, които прави дребниятъ земледѣлски стопанинъ. Той предпочита мизерията, малките приходи, но той не допуска капитализмътъ да влѣзе въ неговото стопанство. Тази психология на българския селянинъ е една историческа особеност на нашето село и това трбва да се отбележи. Да очакваме, г. г. народни представители, капитализмътъ да проникне въ нашето село, и отъ това да очакваме увеличението на общото благосъстояние на селското население, това е една химера, която не се оправдава и не може да се оправдае.

А. Ненов (раб): Капитализмътъ не доведе ли селото до просияшка тояга?

Т. Константиновъ (нац. с. т): Азъ говоря за България. Ще ви кажа и това. — Г. г. народни представители! Азъ имамъ данните отъ търговския балансъ. Азъ ви казахъ и по-рано, че желая да ви прочета цифри за положението на българското стопанство, на българската търговия, отъ които да добиете ясна представа за картината, която днесъ представлява България въ стопанско, финансово и политическо отношение, следъ което по-логично ще пристѣпимъ къмъ своето изложение и по-логично ще мога да направя изводи, на които трбва да се базира днешната стопанска и финансова политика на България.

Азъ твърдя убедено предъ васъ, че България е закъснѣла стопанска страна и толкова по-лесно въ България може да прескочимъ капитализма — подкрепамъ това и да се мине къмъ държавно стопанисване. Капитализмътъ е много бавенъ въ България; той не може да донесе никакви облаги за селското стопанство. Ние трбва да го прескочимъ и да отидемъ къмъ държавния капитализъмъ, въобщо къмъ кооперациите. Кolkото една страна повече е закъснѣла въ стопанско отношение, толкова по-лесно може да се прескочи една фаза на стопанско развитие и да се мине къмъ друга фаза, къмъ нова форма на стопанско организиране. Тая идея азъ я поддържамъ въ Народното събрание и смѣтамъ, че бъдещето ще я приеме. Ние не копираме тая идея отъ вън, тая идея е рожба на българските условия, тя е рожба на селото и града. Тая идея се ражда на българска почва, защото българското селско стопанство има своя особеност и своя психология, има свои исторически традиции, за които ние трбва да държимъ смѣтка, когато желаемъ да направимъ реформи въ него. А безъ реформиране на селското стопанство, безъ да повдигнемъ селското богатство, ние нма да имаме богата държава, ние ще имаме винаги бедна България.

Казахъ ви по-рано, г. г. народни представители, че ще ви чета цифри отъ търговския балансъ, за да видите въ

1929 г., през време на управлението на Сговора, каква катастрофа става външния обмѣнъ, външния търговски балансъ, и колко зле се отразява тази катастрофа у насъ. Ако въ бившето правителство имаше малко предвидливостъ, малко грижи нѣмаше да има тая криза презъ 1930 г., която разори грамадно число търговски фирми и предприятия у насъ, която докара протестиране на полици въ България за 3 милиарда лева и 380 фалити. Отъ тия цифри ще видите какъ безгрижието, или незнанието на отдѣлни хора докара това страшно бедствие, което нѣма свѣтловни причини, а има чисто вътрешни български причини, които се състоятъ въ нехайството, въ нежеланието да се регламентира нашиятъ търговски балансъ, нашиятъ вносъ и износъ.

Ще почна отъ 1928 г. Г. г. народни представители! Въ 1928 г. ние имаме износъ за 6.379.412.611 л., а вносъ за 7.192.371.536 л. Значи, имаме пасивенъ търговски балансъ на сума 812.958.925 л. Ако вземете отчета на Народната банка, ще видите, че тамъ се отбелязва, че има едно лудо надпреварване въ купуване стоки отъ вънъ; има едно безумно надпреварване на търговците да внасятъ отъ вънъ стоки въ България, макаръ че тогава имаше една лоша реколта. Този пасивенъ търговски балансъ повлия много силно върху нашето стопанско положение и засили стопанската криза у насъ, за която безспорно има и свѣтловни причини.

Презъ 1929 г. вече износътъ е намалѣлъ на 6.097.356.019 л. Обаче вносътъ възлиза на 8.162.017.018 л. Имаме пасивенъ търговски балансъ на сума 2.064.660.999 л. Азъ намирамъ, г. г. народни представители, че тукъ има безгрижие отъ страна на тогавашното правителство: то можеше по изкуственъ начинъ, съ редъ мѣрки да опрѣ нахлуването въ България на стоки отъ вънъ. Ако вземете тогавашния платеженъ балансъ на Народната банка, ще видите, че отъ стабилизационния заемъ сѣ постѣпили около 2 милиарда лева чужди девици. Тѣзи пари се внасятъ отъ Парижъ въ банката и веднага бързо напуштатъ България срещу непотрѣбни стоки. Тукъ азъ имамъ данни, които бихъ ви челя, но не искамъ да ги цитирамъ, за да не ви отечавамъ. Внасяни сѣ безогледно машини, разни масла и пр., вследствие на което е станало едно натрупване на стоки, внесени отъ вънъ. Азъ помня, както и вие всички помните, голѣмата кредитна криза въ края на 1929 г. и въ началото на 1930 г., която настѣпи въ България безъ външни причини. Когато въ Германия и въ Англия нѣмаше кредитна криза, въ България виждаме една "страшна криза", която предшества сегашната криза въ нашето селско стопанство, поради това лудо навлизане на стоки отъ вънъ, което изчерпва цѣлото валутно постѣпление отъ стабилизационния заемъ, банките, застрашени тогава въ своя кредитъ, и тѣ ограничиха кредита. Народната банка намали банкното обращение, паритѣ станаха малко на пазара, стана търсене на пари, хората не могатъ да посрещнатъ задълженията си и търговски фирми и банки почватъ да фалиратъ. Тази катастрофа презъ 1929 г. е много характерна. Като имамъ предъ видъ тая криза, г. г. народни представители, азъ казвамъ, че понеже България е малка страна, ние можемъ да контролираме вноса и износа, да го хармонизираме. Това се допуска, защото принципътъ *laissez faire laissez passer* е вече отживѣлъ времето си. Нека това се запомни отъ всички — и отъ бедни и отъ богати — че той е вече отживѣлъ времето си и е невъзможно да се поддържа въ политическата икономия. Има признаци, отъ които се вижда, че може да се регламентира вносътъ и износътъ въ България. И излизайки отъ научно-експериментална основа, азъ поддържамъ монопола на зърненитѣ храни, на яйцата, и на другитѣ земеделски продукти въ България. И тукъ идва идеята за монополитѣ, съ която, ако се осмѣстятъ, ще можемъ да увеличимъ нашето народно благосъстояние въ много отношения.

Г. г. народни представители! Ще ви дамъ цифри, за да ви поясня картината на България, която тя представлява сега. Азъ ще ви кажа колко е обеднѣло нашето селско стопанство, колко е обеднѣлъ нашиятъ народъ. Азъ ще ви посоча цифри отъ 1929 г., като ги сравня съ сегашната 1931 г., за да видите колко обеднѣ българскиятъ народъ. Общо взето, г. г. народни представители, българскиятъ народъ е обеднѣлъ. Споредъ сведенията за 1929 г., ние имаме 32 милиарда лева националенъ доходъ, отъ който България харчи за държавенъ бюджетъ 9 и половина милиарда — значи 30%. България най-много харчи за държавенъ бюджетъ отъ своя националенъ доходъ, при население 5 и половина милиона, споредъ преброяването отъ 1926 г.

Ще ви приведа данни за Гърция, Сърбия и Холандия, за да видите, че България е най-бедна страна на Балканския полуостровъ. Гърция има население горе-долу 6 милиона, а има националенъ доходъ 80 милиарда лева. Сърбия, днешната Югославия, има два пѣти повече насе-

ление отъ България — 12 милиона души — а има 112 милиарда лева националенъ доходъ. Малката Холандия, която трансформира своето земледѣлие въ 1870 г., защото бѣше атакувана отъ Амарекъ, има 346 милиарда лева националенъ доходъ — значи, тя е 10—11 пѣти по-богата отъ България. Тя има население около 6½ милиона, значи, почти колкото България — съ единъ милионъ повече население отъ колкото България.

Ако ние желяемъ да вървимъ по пѣтя на културнитѣ народи, ние трѣбва да увеличимъ нашето народно, национално благосъстояние. Инакъ, ние ще бѣдемъ бедна държава, ще бѣдемъ сиромашка държава и не ще можемъ да претендираме да играемъ каквато и да е роля въ културно и стопанско отношение, като народъ на Балканския полуостровъ. А ние трѣбва да имаме амбицията да играемъ ролята на културенъ народъ, понеже българскиятъ народъ е народъ съ енергия, жилавъ народъ, народъ съ вѣра въ бѣдещето си, народъ трудолюбивъ, народъ енергиченъ — само му дайте методи, съ които да увеличи богатствата си, като създаде по-доходно производство. И азъ смѣтамъ, че днешното правителство трѣбва да се занимае съ този въпросъ.

По отношение настоящето положение азъ раздѣлямъ въпроситѣ на два вида: въпроси, които сѣ свързани непосредствено съ стопанската криза, и въпроси, които сѣ свързани съ единъ стопански планъ, чрезъ който ще се даде тласкъ на стопанския подемъ, на стопанския развой, на единъ общъ подемъ на България, чрезъ увеличаване общото народно благосъстояние, като започнемъ реформитѣ отъ най-важната областъ на народния поминѣкъ — селското стопанство.

Но, г-да, когато се говори за реформи, когато се говори по стѣди и мегдани, че българскиятъ народъ обединява, това не е басня; това е една истина, една реалностъ. Азъ ще ви дамъ последнитѣ цифри, отъ които ще разберете, колко много пада стойността на българскитѣ храни и колко малкъ доходъ получава нашето селско стопанство.

Въ 1928 г. България е имала засѣта площъ 2.468.769 хектара и е получила отъ нея зърнени храни 26.230.122 квинтала, на стойностъ 15.438.975.297 лева.

Въ 1929 г. засѣтата площъ е била 2.615.863 хектара, отъ която сѣ получили 25.154.650 квинтала зърнени храни, на стойностъ 12.145.994.300 лева. Вече 3 милиарда лева по-малка стойностъ получаваме отъ нашитѣ зърнени храни. Презъ 1929 г. вече имаме едно спадане на ценитѣ на нашитѣ зърнени храни.

Какво е положението презъ 1930 г., г. г. народни представители? Въ 1930 г. имаме вече увеличение на засѣтата площъ — 2.689.628 хектара, отъ които българскиятъ производител е получилъ 10 милиона квинтала повече зърнени храни, защото общо е получилъ вече 35.119.915 квинтала зърнени храни. Срещу тия храни България е получила 8.702.191.298 л. Значи въ сравнение съ 1928 г., когато България е имала по-лоша реколта на зърненитѣ храни, презъ 1930 г., когато сме имали по-добра реколта, България губи 6—7 милиарда лева отъ зърнени храни. А презъ 1931 г. — нѣмамъ даннитѣ за цѣлата година — България е получила отъ своитѣ зърнени храни само 6½ милиарда лева, когато презъ 1928 г. е получила 15 милиарда лева!

Виждате колко страшно е обединяването на българския селянинъ. Това сѣ официални данни, които можете да намѣрите навсѣкѣжде. Азъ не съмъ ги взелъ случайно. Азъ съмъ ги взелъ отъ бюлетина на Българската народна банка. Вие ще видите отъ тоя бюлетинъ, че българскиятъ народъ получава отъ своето земледѣлие, заедно съ птицевѣдството и скотовѣдството, максимумъ 8 или 9 милиарда лева приходи, когато той обикновено е получавалъ отъ своето селско стопанство годишно около 20 милиарда лева. Отъ тукъ виждаме, че въ България ценитѣ на зърненитѣ храни сѣ спаднали два-три пѣти. Поради това виждаме, че въ България земята е страшно обезценена. Най-хубавата земя днесъ се продава по 500 л. декарътъ, а нѣкъде и нищо не струва. Това обединяване, това обезценяване на земята действува разрушително на селската маса. Азъ юбрѣщамъ вниманието на народното представителство върху тоя фактъ и казвамъ, че, ако не се взематъ бързи мѣрки, българскиятъ селянинъ ще изпадне въ още по-голямъ отчаяние, въ още по-голямъ обезвѣряване. Той не вижда, какъ ще се спаси отъ голѣмитѣ си дългове, които сѣ както предъ Земледѣлската банка, така и предъ частни лица. Той не вижда, какъ ще прѣвзмогне тия затруднения, какъ ще посрещне своитѣ разности и задължения и изпада въ още по-голямъ отчаяние. Дългъ е на днешното правителство да вземе, безъ да чака, бързи, смѣли мѣрки, като държи смѣтка, че селското население на България крепи устоитѣ на държавата, че селското население е базата, върху която се гради нашата държава, и че първото усло-

вие, за да бъде здрава нашата държава, е да спасимъ нашето село отъ обезвѣряване, отъ отчаяние.

Г. г. народни представители! Като говоря това, не желая да права партийна политика. Азъ не желая да критикувамъ безогледно. Но знаете всички, знае и правителството, че само бързитъ мѣрки, които трѣбва да бъдатъ взети въ това отношение, сѣ мѣрки, които ще дадатъ резултати. Мѣрките, макаръ и разумни, които се взематъ съ закъснение, следъ като е минала кулминационната точка на задоволяване нуждата, не даватъ резултати. Заради туй се налага, г. г. народни представители, днешното правителство, което се нарича народно правителство, да вземе решителни мѣрки. Нека напустнемъ старитѣ предразсѣдци, нека престанемъ да говоримъ за обществена солидарностъ и обществена хармония, защото съ тия принципи днесъ нѣма да помогнемъ на нашия народъ. Днесъ трѣбва да спасимъ българския народъ и заради това всѣка смѣла, решителна и радикална мѣрка ще донесе успокоение. Всѣка такава мѣрка ще донесе блага за цѣлия български народъ, ще бъде въ интересъ на цѣла България и тя ще бъде оправдана отъ всички. Ако трѣбва да спасяваме българския народъ, мѣрките трѣбва да бъдатъ всѣкакви, стига да можемъ съ тѣхъ да спасимъ нашето загиващо население, нашата бедствуваща държава.

Г. г. народни представители! Азъ дадохъ даннитѣ, сега ще мина конкретно по отдѣлнитѣ въпроси.

Чува се тукъ, чува се въ пресата, чува се въ кулоаритѣ на Народното събрание, че въпросътъ за конвертирането на задължения на селянитѣ не вървѣлъ бърже, че нѣмало да става нова преоценка на тѣзи задължения, а само ще се конвертиратъ. Когато се критикува едно мѣроприятие на правителството и се препорѣчва друго мѣроприятие, то трѣбва да изхожда отъ общитѣ интереси. Смѣта се, че общиятъ интересъ е въ това, да се хармонизиратъ интереситѣ на заетитѣ, на селяни, на капиталисти, да се направи балансъ между тѣхъ, да се постигне равнодействието. Това не е общиятъ интересъ. Ако интересътъ на отдѣлния капиталистъ или банкеръ спѣва предприемането на мѣрки за намаляване задълженията на селянитѣ, но ако съ такива мѣрки трѣбва да се спаси страната отъ отчаяние, отъ обезвѣряване, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се пожертвува интересътъ на банкерския капиталъ, на търговския капиталъ, на индустриалния капиталъ. Днесъ въпросътъ не е за обществена солидарностъ, а въпросътъ е да спасимъ страната отъ бедствие, да възстановимъ социалното равновесие. За тая голѣма нужда трѣбва да се взематъ радикални смѣли и решителни мѣрки.

Г. г. народни представители! Смѣтамъ да изкажа тукъ мисълта, че трѣбва да се освободимъ отъ стари разбирания, да оставимъ предразсѣдцитѣ. Едно време се говорѣше за социална хармония, за социална солидарностъ. Това сѣ вече абстрактни понятия. Животътъ сега иска конкретни мѣрки, а не ще само общи фрази. Днесъ социална хармония, съгласуване на съсловията едно съ друго — това сѣ само абстрактни въпроси. А политиката е реално нѣщо, тя държи смѣтка за най-малкитѣ въпроси и реално ги решава. Ако желаемъ да успокоимъ българския селянинъ, първото нѣщо е да предприемемъ бързи мѣрки, отъ които той да повѣрва, че днешното правителство е готово да се справи съ бедственото положение, въ което той живѣе, че днешното правителство има воля, има куражъ, има духъ и моралъ да предприеме радикални мѣрки. Това чакаме ние отъ днешното правителство. Ако то се забави да вземе тия мѣрки, ще предизвика и изпита на гърба си разочарованието на народа, ще изгуби онова довѣрие, което народътъ му даде на 21 юний, когато, за пръвъ пътъ отъ 50 години, откакъ се води политически животъ въ България, се свали едно българско правителство не съ насилие, не съ царска намѣса, а чрезъ народна сила, чрезъ народна интервенция. Нека се помни, че този аргументъ на 21 юний е отъ голѣмо значение; той говори, че българскиятъ народъ, макаръ отъ малко време да живѣе политически животъ, е съ здравъ схващания, съ здравъ политически усѣтъ въ общественитѣ борби.

П. Попивановъ (з): Въ лицето на новитѣ му водачи, които той избра!

Т. Константиновъ (нац. с. т): Може би. Азъ най-много се борихъ за 21 юний.

П. Попивановъ (з): Нали и Вие се избрахте съ Народния блокъ?

Т. Константиновъ (нац. с. т): Приемамъ това. Азъ вземахъ малко, а дадохъ повече.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Всѣки тѣй си мисли

Т. Константиновъ (нац. с. т): Тукъ е г. Гичевъ, тукъ и г. Муравиевъ — тѣ знаятъ това. Азъ имамъ мон разбирания. Не желая да ви критикувамъ и да ви спѣвамъ; азъ съмъ коректенъ. И ако ви напомня моменти отъ нашия политически животъ, ще видите, че това е вѣрно. Вие дължите на мене, че сте избранъ за народенъ представител — азъ не дължа нищо на Васъ.

П. Попивановъ (з): А! Дълга на Васъ! За пръвъ пътъ Ви чувамъ гласа, господине, тѣй че не Вие сте ме избрали. Избра ме народътъ на 21 юний съ онзи ентусиазъмъ, при който и Васъ избра, а не при онзи ентусиазъмъ, който Вие искате да създадете съ Вашето отцепване.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Бъдещето ще покаже, кой е правъ, кой е кривъ. Азъ не желая да споря съ Васъ, но казахъ Ви, че съмъ се борилъ отъ тази трибуна за свалянето на Сговора. Вашитѣ хора знаятъ това. Азъ не желая да си правя реклама, бъдещето ще покаже, че азъ съмъ правъ.

П. Попивановъ (з): Блажени вѣрующи!

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Прекрасно! Ако нѣмамъ тая вѣра, нѣма да стоя на тази трибуна, за да се боря съ васъ и да ви увѣрявамъ въ моитѣ разбирания. Азъ се боря за моитѣ разбирания — това е моя длъжностъ.

П. Попивановъ (з): Вие трѣбваше, предъ 21 юний, да заявите, че следъ 21 юний се отцепвате.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Ако бѣхъ се отцепилъ рано, Блокътъ можеше да не стане — имаше такива моменти. Азъ се борихъ искрено за неговото съставяне, защото мислѣхъ, че той трѣбваше да се състави още преди министерската криза отъ месецъ априлъ 1931 г. И тогава азъ смѣтахъ, че, ако не паднѣше Сговорътъ, ще дойде въ България гражданска война, и затова дадохъ всичката си сила, всичката си енергия и духъ за свалянето на Сговора. И се сполучи. Сега, обаче, стоя по-далече отъ васъ и чакамъ по-важни моменти. А вашъ дългъ е да изпълните обещанията си, дадени на 21 юний. Българскиятъ народъ чака отъ васъ радикални реформи.

И. п. Рачевъ (з): Дотогава нѣма ли да се разцепите още веднѣжъ?

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Повече не можемъ да се цепимъ. — Толкова на васъ!

П. Попивановъ (з): Вие чакате новъ блокъ въ бъдеще, въ който да влѣзете.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Защо да не бъде тѣй? Смѣшно ли е? Много сте интересни! Азъ мога само да Ви съжалявамъ, че не можете да разберете тия работи!

Председателствуващъ Н. Шеновъ: (Звъни) Моля Ви се.

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Г. г. народни представители! Монополътъ на тютюна е единъ въпросъ, който занимава и преса, и учени хора въ България, занимава и правителството. Азъ мога да ви посоча известни факти, които ще подкрепятъ моята теза. Въ последно време се знае, че четири търговски предприятия въ България: австрийската режия, италианската режия, унгарската режия и Балкантабакъ, въ която фирма влиза Шнуръ, владѣятъ цѣлата тютюнева търговия, тѣ фактически сѣ монополизирали цѣлата тютюнева търговия въ България. Значи, тѣзи предприятия сѣ създали монополъ на тютюна въ България и вследствие на това се яви така наречената тонга. Тонгата е резултатъ на едно съглашение между Балкантабакъ и една българска фирма. Това съглашение, което имаше форма на монополно съглашение, създаде тая тонга, за да може веднага да се преработватъ чрезъ преса, при манипулацията, нашитѣ най-хубави тютюни, джебелъ, които се произвеждатъ въ Кърджалий и Пашмаклий, и да се пратятъ въ Германия, дето веднага бързо се преработватъ. Това състояние на тонга е резултатъ на спекулация. Азъ твърдя тукъ, въ Народното събрание, че тонгата не е никаква нова, по-съвършена форма на стопанско преработване на тютюна, не е по-съвършена форма на търговия съ тютюнъ. Тя злоупоставя нашата търговия съ тютюнъ. Тонгата намалява и работната рѣка въ България. При нея, за преработката на 1 кг. тютюнъ отъ нашия най-хубавъ тютюнъ, „джебелъ“, отъ Кърджалий и Пашмаклий, се плаща 7—8 л., когато при „басмата“ — рѣчно преработване на тютюна „джебелъ“ — фирмата харчи 32 л. на килограмъ

тютюнът, които пари отиват въ полза на работника у насъ. При ржчната преработка на нашият тютюн, пловдивски и македонски, така наречени „баши-балж“, за изработка на килограм тютюн работникът получава 22 л., а при манипулацията тонга получава 5 л. Виждате, г. г. народни представители, какъ страда отъ това нашето работничество — губи се работната ржка и се изхвърлят безработни.

А. Ненов (раб): И при тонгата, и при ржчната манипулация ние имаме капиталистическа рационализация, г. Константиновъ.

Т. Константиновъ (нац. с. т): И това ще кажа, г-не, и ще бъдете доволни. Не съмъ изказалъ още мисълта си.

Г. г. народни представители! При тонгата качеството на нашия тютюн „басма“, който е тютюнът на Южна България, който е най-доброкачественият тютюн въ свѣта, се влошава и поради това не се цени на външния пазаръ. Ако тютюнът „джебелъ“ и „басма“ не се обработват на тонга, тѣ запазватъ своитѣ качества, когато, обработени на тонга, ги губятъ. Ние, които имаме най-хубави тютюни, които конкуриратъ и турскитъ и гръцкитъ, заради това, че тѣ се обработват на тонга и губятъ своитѣ качества, ние не можемъ да конкурираме гръцкитъ и турски тютюни. Правителството на Сговора не разреши навремето правилно въпроса за тонгата и азъ смѣтамъ, че дългъ се налага на днешното правителство да даде едно по-правилно разрешение на този въпросъ, като забрани употребата на тонгата, което ще бѣде въ интереса и на нашият производители на тютюнъ, и на нашето работничество, и на тютюневата търговия. Днесъ, г. г. народни представители, отъ нѣколко частни фирми има установени монополни цени на тютюна у насъ. Днесъ се продава 48 л. килограмъ тютюнъ „джебелъ“ въ Кърджали и Пашмакли, когато по-рано се продаваше 120 л. Когато четири търговски предприятия сѣ установили единъ монополъ на тютюневата търговия у насъ, който монополъ е за смѣтка на селското население, което произвежда тютюнъ — около 500.000 души, 100.000 стопанства — и за смѣтка на 150 хиляди работнишко население, които работятъ въ тютюневитѣ складове. Когато това грамадно население, около 600.000 души, което получава своята издржка отъ тютюневото производство, е въ ржцетъ само на четири души капиталисти, монополизирали търговията съ тютюна у насъ, които експлоатиратъ безбожно това население, азъ смѣтамъ, че правителството, въ което днесъ има доста много аденти на монопола, което има и въ програмата си, че е за монопола, трѣбва да направи всичко възможно да въведе у насъ монопола на тютюна. Съ това ще се спаси нашето селско население, което произвежда тютюнъ, ще спечели работничеството, ще спечели и държавата, защото вмѣсто тия грамадни богатства да отиватъ въ ржцетъ на нѣколко капиталисти, ще се прибиратъ отъ нея, ще отиватъ за засилване нейнитѣ приходи и за защита интереситъ на селското население. Азъ смѣтамъ, че днешното правителство, което е за монопола, трѣбва да го прокара. Ако се каже, че нѣма пари за това, че липсватъ срѣдства, че сѣ нуждни милиони, азъ бихъ казалъ, че това е само претекстъ да не се въведе монополътъ на тютюна. Защото, ако нѣма срѣдства, монополътъ може да се въведе отчасти, да се опредѣлятъ ценитъ на тютюна, да се премахне монополътъ, който е установенъ отъ частнитѣ фирми, да се намѣсятъ кооперациитъ въ търговията съ тютюнъ и така постепенно да преминемъ къмъ пълния монополъ, за да може да се повдигне благосъстоянието на това население, което произвежда тютюнъ.

Г. г. народни представители! Азъ ви казахъ, че България е бедна страна. Отъ цифритъ, които ви дадохъ, вие видѣхте, че българскиятъ народъ има само 32 милиарда лева годишенъ доходъ, когато гръцкиятъ има 80 милиарда, сръбскиятъ — 192 милиарда, а холандскиятъ — 350 милиарда. При това положение, ясно е, че намъ предстоятъ голѣми стопански реформи, възприемането на единъ стопански планъ, чрезъ който да реорганизираме, да трансформираме нашето стопанство и да увеличимъ неговия доходъ два-три пѣти.

Г. г. народни представители! Азъ ви казахъ и по-рано, че ние не можемъ да въведемъ капитализма въ нашето село, че той тамъ не може да проникне. Нашиятъ селянинъ живѣе въ мизерия, намалява своитѣ приходи, но желае да бѣде собственикъ. Той това чувство го има отдавна. И нека се знае, че българскиятъ селянинъ обича собствеността и благодарение на това можа презъ вѣковното робство да устои и срещу турци, и срещу гръци. Въ стремежа си да бѣде собственикъ, стопанинъ, той е упоритъ, той е пестеливъ, той е трудолюбивъ, той е неот-

стъпчивъ. Това качество на нашия селянинъ ние трѣбва да запазимъ, а ще го запазимъ като му дадемъ възможностъ, бидейки собственикъ, да върши стопанска дейностъ. Но какъ ще го отървемъ отъ това бедствено състояние, въ което е днесъ; при тая патриархална стопанска организация у насъ, какъ ще засилимъ неговитѣ приходи? Чрезъ капитализма ли, както казахъ професоритъ отъ тая трибуна? — Това е невъзможно. Азъ смѣтамъ, че се налага комасацията на земитъ и държавата да поеме ржководството и контролата на дребнитѣ стопанства, да ги събере на едно — това е въ интереса на нашето селско стопанство — за кооперативно обработване на земята. Това е належаще. Това е една проблема, която трѣбва да се разреши на българска почва. Не бѣде ли разрешена тая проблема, така, на българска почва, ние все ще си бѣдемъ бедна страна съ малки приходи, не ще можемъ да покриваме нашиятъ разходи, ще бѣдемъ вѣчно беденъ народъ. Трѣбва да преминемъ къмъ друго производство, трѣбва да тласнемъ напредъ земледѣлието, а не да харчимъ само за индустрията. Нека чрезъ наука, чрезъ организация, чрезъ кооперативни инициативи да дадемъ голѣмъ тласкъ на нашето земледѣлско производство. Безъ това, г. г. народни представители, ние ще останемъ бедна страна. Налага се да изоставимъ предразсѣждцитъ. Трѣбва да решаваме въпроситъ по-конкретно, безъ огледъ на старитѣ концепции върху часгната инициатива, за да дадемъ общъ тласкъ на нашето стопанство. Частната инициатива въ България е много закѣснѣла. Германия, която сѣщо е закѣснѣла въ това отношение, се конкурира отъ Америка, която има грамадни стопански организации, която има капиталистически стопански строй, която има техника. Ние не можемъ да се боримъ съ Америка и съ индустрията на Германия, освенъ чрезъ кооперативнитѣ инициативи. Частната инициатива ще бѣде унищожена, и България ще остане въ състояние на бедствие и бедностъ. Това трѣбва да се разбере.

Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че има и другъ единъ въпросъ, на който трѣбва да се спремъ. Днесъ нашето занаятчиство протестира и издига много скромни искания: намаление на наемитъ и ревизиране на данѣцитъ. Азъ смѣтамъ, че днешното правителство трѣбва да се вслуша въ неговитѣ искания. Нашето занаятчиство е скромно, то е стабиленъ елементъ въ държавата, то е елементъ на държавно строителство, то трѣбва да бѣде задоволено колкото се може при днешнитѣ условия и да бѣде предметъ на грижи отъ страна на днешното правителство. Днесъ се говори за нормиране на продукти, на стоки. Азъ смѣтамъ, че този въпросъ трѣбва да се решава малко по-иначе. Азъ мога да отбележа тукъ единъ фактъ: въпрѣки мѣрките, които взема правителството да намали ценитъ на нѣкои стоки, напр., на захарта, солта, газта, понеже нѣма организация, която да контролира прилагането наредбитъ на комисарството по прехраната, нѣма организация, която да контролира какъ се продава, въ малкитъ градове сега се продава по-скѣпо, отколкото се продаваше по-рано, и нашето население не чувствува никакво облекчение отъ мѣрките, които се взематъ за нормиране ценитъ на предметитъ отъ първа необходимостъ. Това е нѣщо, което вие може би не схващате, но ако провѣрите, ще видите, че е така и че долу недоволството расте. Ако отидете между народа, ще видите, че днесъ убеждението му е, че се действува бавно, и това го хвърля въ отчаяние. Ние живѣемъ въ една болна епоха. Азъ не желая да използвамъ това настроение на духоветъ, но дължа да констатирамъ, че днесъ малкитъ параходи, когато свѣтовното море се вълнува, се вдигатъ. Ако една Германия се вълнува, още повече ще се вълнува България, макаръ да е селска страна. Затова волята за реформи ще даде първата утѣха на народа. Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че безъ реформи не може да се върви напредъ. Ще се бабува по комисии, ще се бабува по конференции, обаче нѣма да се взематъ решителни мѣрки въ това отношение. Първата силна мѣрка въ време на болно психологическо състояние винаги дава успокоение; следъ това ще дойде втората мѣрка, после третата мѣрка, но първата е много важна, първата дава успокоението, първата дава вѣрата, първата дава силата и възможността да се чакатъ реформитъ. Ако следъ първата смѣла стѣпка не дойде успокоение, разумътъ нѣма да донесе нищо въ това отношение, нѣма да успокои населението, нѣма да намали неговитѣ страдания.

Н. Пждаревъ (д. сг): Нѣколко мѣрки сѣ взети.

Т. Константиновъ (нац. с. т): Не виждамъ резултатитъ отъ тѣхъ.

Г. г. народни представители! По въпроса за амнистията, който е въпросъ на вътрешната политика, има много раз-

ногласия във нашето общество и в Парламента. По него въпросът и аз съмтам да кажа своето мнение.

Въпросът за амнистията е много голям. И когато говоря по него, аз нѣма да мотивирам отъ гледището на правникъ нуждата отъ даване амнистия, но ще се мотивирам отъ гледището на народното съзнание, на народната психология за даване пълна и обща амнистия. Отъ тамъ трѣбва да черпи човѣкъ аргументи, когато застъпва гледището за обща амнистия.

Азъ завчера цетохъ дневниците на Народното събрание отъ времето, когато Стоиловото правителство е дало амнистия следъ свалянето на Стамболовъ, въ 1896 г. Тѣзи отъ васъ, които сѣ по-стари, си спомнятъ тая амнистия, която се даде въ 1896 г. на юния, които взеха участие въ свалянето на Батембергъ и се сражаваха срещу българската войска въ Русе. Също така амнистия се даде и на тѣзи, които правѣха махзари, а също така и на онѣзи, които десетъ години стояха като емигранти въ чужди държави и правѣха политика срещу България. Въобще въ България отъ освобождението досега сѣ давани много и широки амнистии. Тая амнистия, която сега се подготвя, не е първата и нѣма да бѣде последната амнистия въ България, тя е 22-та по редъ, нека се помни това. Може би въ миналото да сѣ правени грѣшки, но днесъ въпросътъ за амнистията е въпросъ на политика, въпросъ на психология, особено въ днешнитѣ моменти, които преживява българскиятъ народъ. Тамъ трѣбва да търсимъ аргументитѣ и основанията за даването на обща и пълна амнистия.

Г. г. народни представители! Ако въ 1896 г. бѣ дадена амнистия на Радко Димитриевъ, на генералъ Бендеревъ и на други генерали, които участваха въ свалянето на Батемберга; ако бѣше дадена амнистия на Радко Димитриевъ, който следъ като сваля Батемберга отъ престола на България, напусна България и отиде въ Русия, откъдето водѣше политика срещу тогавашното наше законно правителство; ако това деяние — свалянето отъ престола на единъ князь — се опрости въ България съ една обща амнистия, защо да не можемъ да простимъ сега на всички ония, които правиха престѣпления въ България? Нека правителството бѣде силно да даде обща амнистия като прилага законитѣ, както то разбира. Нека то има въра въ своята сила и способността да управлява. Но когато давашъ амнистия, не можешъ да правишъ изключение. На какво основание ще правишъ изключение? Какъ ще мѣришъ престѣпността? Въ това отношение трѣбва да бѣдешъ великодушенъ и да не правишъ изключения. Инакъ ти нѣма да направишъ нищо, инакъ ти се показвашъ като дребнавъ общественикъ.

И ако, г. г. народни представители, въ този Парламентъ ще се говори за отбѣлни лица, които да се изключатъ отъ тая амнистия, това ще бѣде грѣшка, изхождайки отъ обществения моментъ, въ който живѣемъ, изхождайки отъ душата на народа, която се проявя на 21 юний, изхождайки отъ народното желание за миръ. Като искашъ миръ, трѣбва да бѣдешъ готовъ да не бѣдешъ атакуванъ и да не бѣдешъ посоченъ като тѣсногръдъ партизанинъ. Великодушнето, г. г. народни представители, на едно управление е сила. Доблестта, великодушнето, сръчността и скромността сѣ сила въ едно управление. Ако това управление има възможността да даде безусловна амнистия за всички политически престѣпления и на всички, които бѣха вънъ отъ България, да я даде. Силно е, ако правителството може да каже: „Вие бѣхте вънъ отъ България, вие вършихте политика противъ България, вие вършихте тамъ шпионажъ и предателство, но ето, давамъ ви постоприемство, като отсега нататъкъ знаете, че България трѣбва да живѣе спокоенъ животъ; ако вие продължавате вашата дейностъ противъ българскитѣ интереси, ние ще ви ударимъ съ нашия голѣмъ юмрукъ на властѣта“. Така се дава една обща амнистия — инакъ вие ще направите грѣшка.

Азъ си спомнямъ 1918 г., когато бѣхме на война и имаше офицери, които бѣгаха при противника и вършеха едно страшно предателство — сочеха нашитѣ позиции, вършеха измѣна и даваха сведения на противника. Безспорно, тежко е да видишъ български гражданинъ въ време на война да бѣга къмъ противника, да издава твоитѣ позиции, и да те удари въ гърба. Едно изчадие виждамъ въ неговото лице. Но амнистията дойде и трѣбваше да я преглѣтнемъ. Амнистията не се дава по лично чувство, а по съображения държавни. Тя е единъ великодушенъ актъ, върху който се гради мирътъ и спокойствието на страната. Така разбирамъ азъ, г. г. народни представители, амнистията. Азъ декларирамъ на всеуслишание, че трѣбва обща, безусловна амнистия да се даде за всички политически престѣпления въ България, за да се върне г. Коларовъ въ България и да види своето дѣло отъ 1923 г.

Нека да имъ докажемъ, че въ малка България има великодушнѣ. Но ако тѣ продължаватъ да вършатъ своята дейностъ, да атакуватъ тази малка България за смѣтка на чужди интернационали и за смѣтка на чужди банкерски организации, тогава ще имъ кажемъ: вие ще получите удара на държавната властъ, вие ще получите презрението на българския народъ.

И. Симеоновъ (д): (Къмъ работниците) Защо мълчите? Трѣбва да му възрадите, защото васъ хапе.

А. Капитановъ (з): Нѣма го дежурния да възрадва.

А. Неновъ (раб): Много е дребенъ политикъ. Още е много мѣнитѣкъ.

И. Симеоновъ (д): Азъ ви напомнямъ да се обаждате. Вие винаги джавкате, а сега не джавкате.

Нѣкой отъ работниците: Трѣбва да се махне законътъ за защита на държавата.

Г. Константиновъ (нац. с. т): Г. г. народни представители! Азъ ще отбележа едно особено явление въ свѣта. Виждате, че въ Франция се говори за общо сътрудничество между народитѣ, за федерация на народитѣ въ Европа. Америка също взема мѣрки за общо облекчение съдбата на страдащитѣ народи. Обаче всѣки народъ се грижи за своитѣ интереси, всѣки народъ търси спасение въ своитѣ материални и духовни сили. И ние, малката България, нека не вѣрваме на чуждитѣ сили, нека вѣрваме въ нашитѣ собствени сили, да търсимъ въ себе си куражъ, материални сръдства и духовни сили — сами да поправимъ нашето положение. Това е базата на нашето спасение. Ако ние не си помогнемъ, никой нѣма да ни помогне. Да не чакаме на обещанията на голѣми и малки държави. Когато тази мисль живѣе въ нашето съзнание, когато живѣе въ нашитѣ сърдца, да търсимъ спасението съ нашитѣ сили, азъ вѣрвамъ, че България ще бѣде спасена и българскиятъ народъ ще се издигне. Ако чакаме спасение отъ вънъ, било отъ Съветска Русия, било отъ банкерска Франция или Германия, ние ще направимъ грѣшка. Безспорно, не можемъ да нѣмаме отношения съ другитѣ народи. Най-първото условие, за да се спасимъ отъ бедствие и за да възстановимъ нашето нарушено социално равновесие, за да станемъ по-богатъ народъ, е да мобилизираме силитѣ, материални и духовни, на българския народъ. Г. г. народни представители! Онѣзи, които си въобразяватъ, че българскиятъ народъ може да бѣде увлеченъ отъ тази или онази мисль, въ голѣми вълнения, той се лъже. Азъ бихъ могълъ да ви кажа много факти отъ 1923 г.: много нѣща знамъ, защото ги преживѣхъ и смѣло мога да кажа, че азъ стояхъ искрено на своитѣ позиции. Но грѣшки се направиха тогава, правятъ се и сега. Малко ли войни водихме въ 50-годишния си свободенъ политически животъ? Четири войни водихме. Презъ европейската война азъ казвахъ на французитѣ: вие сте старъ народъ, ние сме младъ народъ, обаче ние имаме повече опитъ въ войната. Това бѣше на шега казано, но това е истината. Следъ тия войни, които свършиха съ катастрофа за България, ние имаме гражданска война, най-страшната. Азъ не желая да критикувамъ, но мога да ви кажа, че нашата гражданска война бѣ много страшна и по жертви, и по замисль, и по послѣдствия. Ние преживѣхме гражданска война, г. г. народни представители, нека ние да не изживяваме още единъ пѣтъ такава гражданска война.

Г. г. народни представители! Българскиятъ корабъ е строшенъ, морето е бурно; трѣбва спокойствие, защото има стопанска криза, защото има външна опасностъ. Българскиятъ народъ, коравъ и жилавъ, преживѣ тѣзи 12-13 години, следъ нашитѣ катастрофи, въ бури и пакъ го виждаме, че има още сили да отстоява на атакитѣ отвѣтре и отвънъ. Това показва, че ние сме на пѣтъ къмъ успокояване. Нека добре да бѣде разбранъ този моментъ. Ако не бѣде разбранъ, азъ съмтамъ, че ние нѣма да можемъ нищо да направимъ и пакъ ще се хванемъ гуша за гуша. Завчера въ този Парламентъ имаше сцени, които азъ не одобрявамъ. Азъ желая всеопрощение, азъ желая обща амнистия. Не ровете миналото. Ако ровите миналото, вие не желаете амнистия; вие поощрявате нови конфликти, нова гражданска война. Азъ ще намѣря моето мѣсто въ тая гражданска война — нищо нѣма да ме спъне. Но когато ние желаемъ спокойствие и възстановяване постепенно на стопанския и политическия животъ, трѣбва миръ. Който напомня кървавото минало, който прави политика отъ него, прави зло на българския народъ и на България.

И затова моятъ апелъ е: нека забравимъ това минало. Всички бѣхме виновни. И отъ тукъ (Сочи дѣсницата) и отъ тамъ (Сочи лѣвицата) въ гражданската война всички

сж виновни. Въ гражданската война има единъ благороденъ мотивъ — че оня, който се бори, се бори за единъ идеалъ. Както уважавашъ дѣсничаря, че има идеалъ, така ще уважавашъ и лѣвничаря, че има идеалъ. И единиятъ и другиятъ мре за своя идеалъ. Това дава още повече право да се иска една обща и безусловна амнистия.

Г. г. народни представители! Азъ не желая повече да ви отегчавамъ и ще свърша, като засегна нѣколко въпроси отъ външната политика.

Народъ, който не си поставя голѣми задачи, който не си поставя исторически задачи, който не желае да събере своитѣ сили на едно мѣсто за културно творчество, ще загине. Народъ, който не се бори, е умрѣлъ народъ. Азъ смѣтамъ, че българскиятъ народъ, останалъ въ тая малка земя свободенъ, не трѣбва да забравя своитѣ братя въ Македония, Добруджа. Западнитѣ покрайнини и Тракия. Неговъ дългъ е да не ги забравя. Ако той забрави своитѣ братя, ако забрави своитѣ съотечественици, ако забрави, че той е едно племе, което има общи исторически и културни задачи, той ще загине, той ще бѣде прегазенъ, той ще бѣде премахнатъ отъ други народи, които ще го конкуриратъ. Азъ смѣтамъ, че следъ голѣмата катастрофа, която преживѣхме въ 1918 г., въ България има единъ упадѣкъ. Нашата интелигенция загуби вѣра въ нашето дѣло за национално обединение, нашата буржоазия капитулира напълно въ това отношение.

Банкерскиятъ капиталъ не е народенъ капиталъ; той търси спасение въ чужди, въ международни комбинации. И Фланденъ, министъръ на финанситѣ въ Франция, когато е билъ обвиненъ, че въ Франция има много злато, е казалъ: „Ние не сме виновни, че има злато въ Франция. Капиталътъ търси сигурностъ и затова бѣга въ Франция — защото тамъ е сигуренъ и тамъ се пласира“.

Днесъ, ако желаемъ да правимъ политика за национална култура, за народно обединение, за народно творчество, трѣбва да търсимъ не банкерския капиталъ, не финансовия капиталъ, а трѣбва да търсимъ силата на работещия народъ. Тамъ е гаранцията да имаме една здрава, разумна политика. Нима не знаете, г. г. народни представители, колко скрити борби имаше въ миналия режимъ за Югославия и противъ Югославия; нима не знаете изъ софийскитѣ улици презъ 1929 г. колко жертви паднаха? Имаше проектъ за нови катастрофи, за превратъ. Борбѣха се две тъмни сили: за Югославия и противъ Югославия. Тая борба е безчестна; тая борба трѣбва да я изоставимъ.

Не е въпросъ за мизалото, въпросъ е за бъдещето. Ние трѣбва да коригираме нашитѣ разбирания по основния въпросъ. И земледѣлци, и демократи, и сговористи въ това отношение трѣбва да коригиратъ своето разбиране по външната политика. Българскиятъ народъ е въ срѣдата на Балканския полуостровъ. Ние имаме своята историческа задача. Всѣка политика трѣбва да върви отъ народа къмъ човѣчеството, а не отъ човѣчеството къмъ народа. Това е най-правилната, най-реалната политика. Ние не трѣбва да изпадаме въ отчаяние. Въ тъмнитѣ години 1919 и 1920 въ България се ширѣше една много страшна югославянска пропаганда. Защо се ширѣше? Защото намираше условия въ нашата срѣда. Когато политикътъ, казваше: „Ние сме отчаяни, България е загубена държава, държава безъ войска, държава безъ срѣдства, съ тежки репарации“. Всички бѣха отчаяни, никой нѣмаше духовна сила да се бори срещу тая напасть, която идѣше отъ вънъ. Днесъ положението е друго. Не съмъ за война, но безъ борба не може. Борба трѣбва да се води на другъ фронтъ — културна борба. Чрезъ упоритостъ, чрезъ постоянно настояване, чрезъ проследване на нашитѣ благородни цели, чрезъ отстояване на нашитѣ позиции, чрезъ защита на нашитѣ права, ние трѣбва да се боримъ за нашето национално дѣло. Съ това ние вършимъ добро на себе си и готвимъ мира на Балканитѣ. Ако мирътъ на Балканитѣ днесъ е застрашенъ, той е застрашенъ не отъ България, малка и унижена, а отъ Югославия. Югославия заплашва мира — нека го кажемъ откровенно. Тамъ има диктаторски режимъ, режимъ на най-безчеловѣчно насилие, режимъ на безчовѣчие. Нашата демократия мълчи. Защо мълчи? Тя трѣбва да осѣди този режимъ. Ние всички трѣбва да го осѣдимъ откровенно.

В. Савовъ (нац. л. о.): Дано не те чие Коста Тодоровъ за тая работа.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Като започнемъ отъ тукъ да оправяме и другитѣ страни, ще стане тя тогава!

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Това не е оправяне. Нѣмайте духъ на поражение. Днесъ живѣемъ ново време, не е онова, което бѣше. Ако вие нѣмате въ себе си сила

да кажете истината по този въпросъ, това значи, че нѣмате сила да се коригирате, да упорствувате. Вие трѣбва да направите ревизия на вашитѣ мисли и тогава ще бѣдете по-добри въ всѣко отношение.

Какво става въ Добруджа? Тамъ убиватъ българи, тамъ нѣма училища, нѣма български вестникъ, тамъ не се говори български. А какво прави българското обществено мнение? Мълчи, търпи, понася. Какво правимъ въ Камарата? Нищо. Въ Македония сѣщо се избиватъ българи и се насажда режимъ на асимилация; ние нищо не правимъ. Азъ не препорѣчвамъ да се боримъ съ надменностъ, а да се боримъ културно.

Могат да ви прочета една страшна дописка въ в. „Le Petit Parisien“. Нѣкой си Албертъ Ландрѣ, кореспондентъ на този вестникъ, билъ презъ лѣтото въ България единъ месецъ и сега пише страшни работи: София била село, нѣмало хотели, а имало само ханове, освѣтлявала се съ петролъ, разправя се за Иванъ Михайловъ и пр. и пр. страшни работи. Нима не можемъ да водимъ борба въ това отношение? Трѣбва да я водимъ — това се налага — и не да я водимъ съ пушки въ ръце, а съ упоритостъ на културна почва, но да я водимъ, да имаме желание да я водимъ. Ако не я водимъ, ще загубимъ, държавата ни ще бѣде разстроена, ние ще изгубимъ всѣкакво влияние и всѣкаква възможностъ да се развиваме правилно.

Г. г. народни представители! Ще си позволя да кажа отъ тая трибуна и нѣколко думи за репарациитѣ, за споразумението Молловъ—Кафандарисъ. Дано този споръ се свърши добре за насъ, но виждаме, че има спънки. Гърцитѣ защитаваха тезата, че нашитѣ вземания за бѣжанцитѣ, които се изселиха отъ Гърция, трѣбва да се компенсиратъ съ нашитѣ репарации. Както се развиватъ работитѣ днесъ, като че ли ще бѣде въ полза на гърцитѣ. Тѣ желаятъ да се приеме базата на компенсация между репарации, които сж задължения публични, държавни, и задължения къмъ бѣжанцитѣ, които сж частни задължения. Въ този споръ ние почти изпуснахме нашата база. Не желая да критикувамъ правителството, да твърдя, че то не действа сполучливо, но то има неуспѣхъ. Защо? Защото срещу насъ съществува една много силна констелация. Тая констелация ние трѣбва да разбиемъ. После, ако желаемъ да има миръ въ свѣта и на Балканския полуостровъ, трѣбва да се ревизиратъ договоритѣ за миръ. Миналия пътъ се приказваше отъ народни представители тукъ, че ние трѣбва да седимъ на базата на мирнитѣ договори. Прекрасно, но нека се помни, че въ мирнитѣ договори има текстъ, който казва, че ние можемъ да искаме тѣхната ревизия. Ние трѣбва постоянно да говоримъ, че ревизията на договоритѣ е необходима. Какво е, напр., това: подъ носа на София, Цариградъ да се намира подъ сръбска власт! Кога е било такова нѣщо: българска земя да е поставена подъ сръбска власт и всѣки денъ да слушаме, че тамъ се вършатъ безчинства, убийства и ние да понасяме тѣзи гнусоти съ огорчение? Нима ние нѣмаше сили да се боримъ? Казахъ по-рано, че можемъ да се боримъ не съ пушки, а чрезъ печатъ, чрезъ организация на културна почва, чрезъ културни акции. Едно много опасно поражение има у насъ, предсказваше много черни перспективи. Днешната властъ има тая задача — да се коригира и да отстоява интереситѣ на нашитѣ малцинства, било въ Югославия, било въ Турция, било въ Гърция, било въ Добруджа.

И като свършвамъ, г. г. народни представители, азъ се обръщамъ къмъ болшинството. Нѣкога азъ казахъ отъ тая трибуна на г. Молловъ: Сговорътъ си отива. Той казваше: „Не, Сговорътъ има още млади сили, той ще управлява България“. Обаче Сговорътъ залѣзе. При последната ми речъ по бюджета същиятъ г. Молловъ казваше: „Сговорътъ ще управлява още“. Ще паднете — му казвахъ азъ — народътъ ще ви сине. Не можете да седите повече на властѣ. И сега ще кажа на Народния блокъ: вие имате голѣми ангажменти, поети предъ народа на 21 юний т. г. Тѣзи ангажменти трѣбва да ги изпълните, защото, колкото повече народътъ ви дава довѣрие, толкова повече и толкова по-радикални реформи и мѣроприятия трѣбва да прокарате, за да подобрите неговото бедствуващо положение. Ако това не се направи отъ васъ, г. г. народни представители отъ болшинството, толкова повече ще услугите на тѣзи. (Сочи работницитѣ) Затова трѣбва да направите всичко, щото чрезъ радикални реформи, чрезъ освобождение на мнозинството и правителството отъ стари предразсѣждѣния, чрезъ нови пѣтици, чрезъ пожертвование на едрия капиталъ, България да може да достигне спасение и да се открие пътътъ и къмъ спокойно и щастливо бъдещо развитие.

П. Попивановъ (з): Защо не стояхте между насъ, г. Константиновъ?

Т. Константиновъ (нац. с. т.): Азъ съмъ пакъ съ васъ, ако творите.

П. Попивановъ (з): Много рано избѣгахте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Енчевъ.

Г. Енчевъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Много млада съществуваща политическа България се готви да поднесе отговора на тронното слово за XXIII обикновено Народно събрание. Въ своя едва 54-годишния самостоятелъ политически животъ, следъ 500-годишно непрекъснато робство, Българската държава живѣ въ непосилни борби, заобиколена отъ съседи, отъ аспирации, отъ намѣрения и желания и много често смущавана отъ вътрешни братски борби. Млада, лишена още отъ началото отъ своя интелигенция, която да се нагърби съ тежките задачи да ръководи и начертае бъдещето на своята родина, България почва да навлиза въ реда на другитѣ държави, започва да пренася културата отвънъ, започва да се ползува съ всичко, което може да даде възможностъ на народа, цѣлокупенъ, единенъ и недѣлимъ да върви напредъ подъ знамето на свое отечество, а малко по-късно, поради условията на самия животъ, въ които бѣ поставена да живѣе, започва да чувствава своитѣ вътрешни борби. Една млада държава, като нашата, съ народъ разкъсанъ на 13—14 политически партии, съ фронтъ на интелигентъ срещу интелигентъ, съ интелигенция ругаеща се предъ българския избирателъ, дискредитирана и загубила своя авторитетъ и влияние, можа да дочака дни, каквито българскиятъ народъ, за голѣмо съжаление, живѣ, каквито българскиятъ народъ изпраща въ миналото и каквито българскиятъ народъ, искамъ да вѣрвамъ, отъ всички срѣди, нѣма да пожелае втори пѣтъ никога да преживѣе, дни, каквито България изпраща винаги въ историята. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Г. г. народни представители! Чудимъ се защо се промѣня психологията на българското гражданство, защо се създаватъ условия, всѣки по своему да развива своето учение, защо всѣки, преследвайки по свой пѣтъ реализирането на едно свое желание, търси да намѣри само слабата вѣра, само слобото съзнание на българския гражданинъ. Но, г. г. народни представители, нека спокойно и добросъвестно се върнемъ малко години назадъ, за да видимъ каква бѣше България въ ония дни, когато тя наистина можеше да бѣде малко по-друга, тогава, когато тя не бѣше лишена, не бѣше тъй бедна отъ интелигенция, както бѣ въ началото на организацията на нашата държава.

Г. г. народни представители! 85% отъ българския народъ, споредъ нашата статистика, е селски народъ, занимаващъ се предимно съ земледѣлие; една голѣма частъ отъ него е работничество, а друга частъ сѣ чиновницитѣ. Този народъ започва, още следъ освобождението, да живѣе подъ знака на своето политическо съзнание и подъ знака на своитѣ политически борби и разпривии. Какво да кажемъ за днитѣ преди Балканската война, когато годинитѣ бѣха спокойни и когато никой не се оплакваше отъ криза, отъ задължения; когато никой не се оплакваше, че следъ като е сключилъ заемъ, не може да върне паритѣ, или че следъ като е далъ пари въ заемъ, не може да си ги получи обратно; когато работникътъ нѣмаше желание да срутва днешната държава и да гради нѣщо ново — ново отечество, нова управия, съ нови социални закони; когато буржоазията не се визираше като такава, каквато се представяла днесъ — опасна, страшна? Какво да кажемъ за българскитѣ избиратели, които въ последнитѣ години, слушаха предъ изборитѣ само слова за ругатни, за унищожение, за принижение на политическия противникъ? Кой говорѣше тия думи на унижение и на оскърбение? Азъ искамъ да призная предъ васъ, че това го говорѣше българската интелигенция, ръководеща сѣдбинитѣ на България. Г-да! Простете ми тоя упрѣкъ къмъ българската интелигенция. Българската интелигенция нараства много по количество, но тя не израста до онова високо съзнание, до което трѣбваше да израстне. Днесъ трѣбва да констатираме, че българскиятъ народъ загуби онова съзнание за дисциплина, което имаше по-преди, че днесъ той е въ упадѣкъ, че тоя упадѣкъ се дължи до голѣма степенъ на онѣзи учения, които кръстосаха нашата страна надлъжъ и наширѣ. България днесъ е разпокъсана на партии: всѣки е дигналъ знамето на своята партия, всѣки работи за програмата на своята партия, всички сѣ забравили зова на България, всѣки работи за осъществяване програмата на партията си. И, естествено, България не може да бѣде въ друго положение, освенъ въ това, отъ което днесъ сѣ общи усилия се мѣжмъ да излѣземъ.

Г. г. народни представители! Измѣнятъ се времената, промѣнятъ се условията, въ които живѣятъ гражданитѣ

на една страна. Промѣнятъ се и възгледитѣ, промѣнятъ се партийнитѣ разбирания, правятъ се отстъпления отъ програмитѣ, правятъ се отстъпления отъ ония разбирания за борби, които не сѣ правила честь на българския народъ. Но убеждаваме се отъ день на день и започваме да констатираме нѣщо друго — че много причини днесъ вече ни налагатъ да забравимъ много нѣща и да почнемъ да мислимъ да запазимъ съществуването на нашата държава; че трѣбва да си подадемъ ръка за обща работа, за интереситѣ на българския народъ. Азъ мисля, че е време да престанемъ да мислимъ, че би могло подъ малкитѣ партийни знамена, въ раздори, въ крамоли, предъ пожари и пепелища, въ името на малки партийни програми, да градимъ просперитета, напредѣка на нашия народъ. Напротивъ, само чрезъ единението ни подъ развѣщащото се българско знаме надъ главитѣ на всички ни, ние ще можемъ да поведемъ българския народъ по пѣтица, по които ще види благополучие цѣлиятъ народъ, а не само отдѣлни негови класи и съсловия.

Г. г. народни представители! Въ новата ни история напоследѣкъ се бератъ за съществуване две дати. Споримъ за датата 9 юний, споримъ и за датата 21 юний. Датата 9 юний, сама по себе си, създадена отъ група български граждани, които оправдаватъ своята намѣна, донесе онова, което всички вземемъ и което изживѣхме. Тя донесе спорове за родолюбие, спорове за патриотизмъ, спорове за това, кой повече обича България, кой кжде седи, кой какво има предъ себе си, кой на какво разчита — спорове, които пронизаха българския народъ и предъ външния свѣтъ, и предъ неговото собствено съзнание.

Г. г. народни представители! Това бѣ една грѣшка, която не трѣбва да се повтаря, която, мисля азъ, застава днесъ самитѣ ѝ автори да се разкайватъ и да разбератъ, че не така лесно могатъ да се убиватъ движения, не така лесно могатъ да се съкращаватъ и унищожаватъ движения. Ние трѣбва да се убедимъ, че тая дата 9 юний не трѣбва да бѣде търсена, не трѣбва да бѣде правенъ опитъ отъ кждето и да било да бѣде подновена, защото тя не донесе нищо добро за заздравяне връзкитѣ между българския народъ.

Г. г. народни представители! Нѣма да настоявамъ за подробно разглеждане на всичко, което изживѣхме. Искамъ съ общи думи, искамъ съ малко думи да докажа, да обясня, колко вредно, колко пакостно влияеше онова, което изживѣхме на 9 юний. Единъ режимъ, какъвто бѣше режимътъ на земледѣлското правителство, едно управление дошло по силата на конституционнитѣ свободи, чрезъ единъ изборъ, бѣше смѣкнато насила. По-късно дойде време, когато се опроверга теорията, че едно движение, като земледѣлското, може да бѣде убито, може да бѣде унищожено свилено, защото животътъ е, който позволява на отдѣлнитѣ движения, който позволява на стопанскитѣ съсловия, който позволява на предприятията да живѣятъ, или да умиратъ, да се унищожаватъ.

Г. г. народни представители! 21 юний, за разлика отъ 9 юний, носи декларации на миръ; 21 юний носи възстановяване на свободата, която българската конституция опредѣля за гражданина; 21 юний, безспорно, припомня тия задължения, които българската конституция възлага на българскитѣ граждани; 21 юний носи миръ. Това е изразено въ тронното слово, това е декларацията на първия министъръ на България, г. Мушановъ, това бѣ декларацията и на неговия предшественикъ, г. Малиновъ. Това бѣ знамето за борба, което дойде да се развѣе надъ главитѣ на българитѣ: миръ, благоденствие, братство, споразумение и напредѣкъ по общитѣ пѣтица за постигане на общи успѣхи.

Г. г. народни представители! Българското правителство, изхождащо отъ Народния блокъ, си слага името народно правителство не отъ желание да дразни когото и да било, а го слага затуй, защото наистина правителството на блока е правителство на българския народъ. Нѣма насилие, нѣма побоища, нѣма арести, нѣма затвори, нѣма безследни изчезвания, нѣма убийства, нѣма кръвъ — има свобода! (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Кжде живѣете Вие — на Марса ли живѣете? (Тропане отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣмате думата. Носете се като човѣкъ! Предупреждавамъ Ви, г. депутате, за последенъ пѣтъ.

Г. Енчевъ (з): Ако при изборитѣ за XXIII-то обикновено Народно събрание, опозицията въ България взе управлението — каквото не се случва тъй често въ нашия политически животъ — това показва нараснало съзнание, по-

казва добро познаване на правата и на задълженията, които има самият избирател.

И така, г. г. народни представители, 21 юний почва на ново, почва съ нови закони, съ нови констатации за стопанския живот, защото цялът стопански живот на България се промъни и новото правителство не би могло да върши друго, освен, вглеждайки се въ новитъ условия, въ новитъ нужди, да задоволява толкова, колкото може днесъ, толкова, колкото ще може утре, толкова, колкото ще може по-късно; да не дочаква събитията, но да ги изпреваря. Народното управление на народното правителство иска да върви съ времето, да долава нуждитъ, да ги задоволява и урежда своевременно съ съответнитъ законодателни мърки.

Частото правителство ви поднася отговора на тронното слово, отговоръ, който се изразява само въ шестъ пасажа.

Н. Пъдаревъ (д.сг): Народното събрание поднася отговора на тронното слово.

Г. Енчевъ (з): Народното събрание го поднася на държавния глава. — Отговорът на тронното слово заключава въ себе си само шестъ пасажа — малко, но съдържателни, малко, но даващи да се разбере, че народното правителство иска да прецени всички условия, при които то законодателствува, всички условия, при които то твори закони, за да може да отговори на царската речъ така сполучливо, както и самата царска речъ рисува и поставя задачитъ на самия български Парламентъ.

У насъ се създаде една практика, когато се изработва отговора на тронното слово, когато се разглежда и критикува, да се отива много далече. Следвайки тая практика, всички оратори, които се редят на тая трибуна, говорят работи, които биха могли да се кажат при разглеждане бюджета на държавата. Критикува се цялата система, цялата политика на правителството. Разбира се, днесъ не би могло да се критикува политиката на току-що поелото властна управление, защото то нѣма още дѣла, които могат да бъдатъ засегнати и критикувани. Но дебатитъ по проекто-отговора на тронното слово ни даватъ възможност, следвайки установената практика, да критикуваме дейността на изпратеното въ опозиция правителство — правителството на Демократическия сговоръ, чията дейностъ има сега да се минава на преценка отъ българското Народно събрание.

Г. г. народни представители! Какво е днесъ българската държава съ своето народно управление? Народътъ изстрада, обеднява, потъналъ въ своитъ смѣтки, неуспѣващъ да завърже двата края, обръща очи, протѣга ръце къмъ българския Парламентъ и иска отъ българското правителство да се намѣси въ отношенията на кредитори къмъ дебитори, на държавни кредитни институти, къмъ длъжници, да се опита да урегулира, да уреди стопанския животъ и стопанскитъ отношения на нашитъ стопански единици, били тѣ голѣми или малки

Г. г. народни представители! На едната страна, като противникъ на новата българска властъ, стои Демократическиятъ сговоръ; на другата страна, по-налѣво, стои крайната лѣвица — българската Работническа партия. Народното управление, правителството на Народния блокъ, имайки предвидъ борецитъ се страни, имайки предвидъ условията, при които то управлява, условията, въ които живѣе България, нѣма да откаже и нѣма да отстъпи отъ намѣреніята си, отъ декларациитъ си да задоволява крепещитъ нужди на българското стопанство.

А. Капитановъ (з): (Ржкоплѣска)

Г. Енчевъ (з): Ако днесъ българското село, което изнемогва подъ тежестта на своитъ задължения, при липсата на пазари за неговото производство, привлича вниманието на българската властъ, никакъ нѣма въ основание представителитъ на Работническата партия да мислятъ, че то ще стане едно гнѣздо, отъ кждето могатъ да се вадятъ безразборно само хора, които ще пълнятъ редоветъ на Работническата партия.

Г. г. народни представители! Работническата партия не бива да бъде отминавана съ пренебрежение, не бива да бъде подценявана, но нейната дейностъ трѣбва да бъде винаги разглеждана, изхождайки отъ разбирането, като легална партия ли действа тя, като легална партия ли се бори, за да защитава интереситъ на хилядитъ гладни и бедни работници и като легална партия ли иска законодателни реформи, целещи подобрене положението на българското работничество. И ако Работническата партия е съ тия разбирания, никой добъръ български народенъ представител, никой добъръ български гражданинъ не би мо-

гълъ да каже на българския работниче: вмѣсто хлѣбъ — камъни, вмѣсто хлѣбъ — куршумъ, вмѣсто хлѣбъ — камшикъ.

Но, г. г. народни представители, забелязва се отъ властѣта, която има всичката отговорностъ за спокойствието, мира и реда въ тая страна, че борбата наистина се измѣства съ огледъ на нѣщо по-страшно, което носи смутове и нежелателни борби, което носи проливане братска кръвъ, каквато — тукъ е случаетъ да констатирамъ — доста много се пролѣ, безъ да се разбере защо се пролива; доста много черни кърпи се сложиха на българскитъ жени, доста много сираци бѣха прибавени къмъ онѣзи, които току-що преживѣнитъ войни дадоха на малката победена България, на онеправданата и лошо наказана българска държава.

Г. г. народни представители! България не може да бъде болшевиизирана. Като казвамъ това, азъ знамъ критиката, която може да се направи утре — че земеделската парламентарна група, която членува въ Народния блокъ, дезертираше отъ своя пѣтъ, че земеделската парламентарна група е станала буржоазна група.

А. Неновъ (раб): Фашистка.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Нѣмате думата!

Г. Енчевъ (з): Азъ мисля, че не може да се излиза тукъ съ онѣзи разбирания, които се манифестиратъ твърде често въ българския Парламентъ отъ нашитъ другари, колеги — народнитъ представители отъ работническата парламентарна група.

Г. г. народни представители отъ работническата група! Когато членувате въ българския Парламентъ и когато протѣгате ръка да грабенете онѣзи 12 хиляди лева, които потѣта и кръвта на народа ви праща въ Народното събрание, (Ржкоплѣскания отъ земеделцитъ) азъ не мога да разбера, какъ вие, като добросъвестни народни представители, можете тукъ постоянно да излизате съ възгласитъ: „Съветска Русия“, „Съветскиятъ съюзъ“, постоянно да правите за тоя съюзъ пожелания отъ трибуната на Народното събрание, постоянно за него да ни говорите, постоянно него да ни сочите, къмъ него да ни отправяте! (Възражения отъ работницитъ)

Г. г. народни представители! Нѣмамъ желание да влизамъ въ прекесание съ работническата група тукъ, но искамъ, като български депутати, съ равни права, да се състезаваме, да се изказваме, съ равни задължения да стоимъ предъ нашия правилникъ за вътрешния редъ и да разбираме кое може, кога може и какъ може.

Г. г. народни представители! Можемъ ли да си представимъ за единъ моментъ България болшевиизирана, България ръководена отъ нѣкакви хора, които боядисватъ щърковетъ? Можемъ ли да си представимъ България поведена къмъ единъ пѣтъ на болшевиизиране, въ разрѣзъ съ всички държави около насъ? Можемъ ли да си представимъ изгубенъ центъра на производството, изгубено ръководството на нашето производство, подгоненъ нашия капиталъ? Можемъ ли да си представимъ какво ще донесе за насъ, за нашето стопанство всичко онова, което ще болшевизира маситъ, което ще създаде революция? Г. г. работници! Разберете, че никой отъ васъ не би могълъ да намѣри хлѣбъ въ утрешното комунално общество — всички ще умрете отъ гладъ! (Ржкоплѣскания отъ земеделцитъ)

А. Неновъ (раб): Въ Съветския съюзъ работницитъ и селянитъ сж много по-добре, отколкото българскитъ работници и селяни. Има опитъ. Недейте демагогствува.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Неновъ! Не Ви позволявамъ да прекъсвате. Вземете думата и опровергайте.

А. Неновъ (раб): Той пита и азъ му отговарямъ.

А. Капитановъ (з): Той казва, а не пита.

Г. Енчевъ (з): Ако българското правителство ви поднася чрезъ Земеделската банка своята политика за създаване кооперации, за кредитиране и подпомагане на селскитъ кооперации, за съживяване у селскитъ стопани вѣрата и надеждата, че утрешниятъ день е пакъ тѣхенъ; ако това правителство иска да се премине къмъ кооперативната форма на обработване, на доставки и на продажби; ако това правителство е посело ангажментъ да групира производителитъ въ кооперации и да ги насочи къмъ една

цѣлокупна защита — това правителство нѣма да ви прѣчи, то не би било прѣчка за прилагане на вашия трудъ, като членове на българската държава, стига да сте добросъвестни, стига да искате да помогнете на България, отъ която вие искате и партизани и хлѣбъ, а не искате да признаете, че тя ви дава онова, което може да ви даде споредъ силитѣ си въ днешнитѣ времена. (Рѣкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Нѣкой отъ работницитѣ: Така говорѣше Цанковъ следъ 9 юний.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Другата наша опозиция — Демократическиятъ сговоръ — мене ми се струва, че не би могла да намѣри сили въ себе си да прави безогледна опозиция на днешното правителство.

Нѣкой отъ работницитѣ: Тя ви поддържа.

И. п. Рачевъ (з): А вие поддържате тѣхъ. (Смѣхъ)

Г. Енчевъ (з): Днешната опозиция — Демократическиятъ сговоръ — чувствувайки българското село затънало, не може да прави друго, освенъ да помага да се извади българското село, българското стопанство отъ днешното положение, за създаването на което е виновна и самата тя — тя го докара до този халъ.

Г-да! Азъ днесъ чувамъ да се говори: какъ тъй ще прокарате закона за задълженята на селскитѣ стопани, какъ можете да говорите, че трѣбва съ законъ държавата да се намѣси въ кредитнитѣ отношения между гражданитѣ, какъ е възможно такава революция, какъ е възможно такава посѣгателство въ дни, когато народътъ не може да намѣри пари, когато нашитѣ капиталисти нѣматъ вѣра и не знаятъ дали да продължаватъ да даватъ пари на заемъ на селскитѣ стопани? Но где сж икономиститѣ да кажатъ: така може да се оправи българската държава, по този пътъ, така бива, така трѣбва да стане?

Г. г. народни представители! Въ днитѣ, които преживява България сега, когато народътъ не може да плаща данцитѣ си; когато той не може да задоволи своитѣ настоящи нужди; когато цѣлокупниятъ български народъ се намира въ единъ трънливъ и опасенъ пътъ въ своето положение; когато Франция, Англия и Германия, и цѣлиятъ свѣтъ се огвѣзватъ и преживяватъ тежки дни, азъ се чудя на спокойствието на нашитѣ икономисти, които чакатъ да дойдемъ ние, земледѣлцитѣ, на власт, за да напълнимъ кеситѣ съ банкноти, за да бжде всичко болъ. Вие отречеохте нашитѣ пари, защото смѣтахте, особено г. професоръ Молдовъ, бившиятъ финансовъ министъръ смѣташе, че парата била станала за подигравка, носейки я всѣко дете презъ земледѣлско време — защото тогава всѣки селянинъ, всѣки гражданинъ имаше портомоне пълно съ пари и криза не се чувствуваше. Обяснявайте произхода и причинитѣ на кризата както искате, но фактътъ си е фактъ, че днесъ селянинътъ е онзи, който консумира, но не може да консумира. И днесъ когато народътъ нѣма срѣдства да си набави освѣтление, отопление, когато нѣма срѣдства да си купи киригъ, когато не може да посрѣща своитѣ задължения къмъ държавата, къмъ частни лица, къмъ банки, къмъ кооперации, азъ не мога да си обясня олимпийското спокойствие, съ което българскитѣ икономисти посрѣщатъ развиващитѣ се събития. Отъ друга страна работницитѣ търсятъ да използватъ евентуалната промѣна на психологията на българския селянинъ, останалъ безимотенъ. Ако допуснете саморазправата, кредиторътъ да застави дебатора да стане изправенъ, съ срѣдствата, които му позволяватъ законитѣ, вие ще видите 60% обеднѣло, обезимотено население, на което психологията на буржоазно население, на собственикъ, не може да се поддържа, тъй както сега искаме. Тогава само по себе си се разбира, че онѣзи, които днесъ боядисватъ църкви, които боядисватъ църкели, ще търсятъ и ще намѣрятъ условия, за да вербуватъ свои партизани. (Рѣкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

К. Кършовски (раб): Работницитѣ боядисаха съ крѣвта си участцитѣ.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Времената сами опредѣлятъ и мѣрkitѣ, които трѣбва да се взематъ. Азъ не мога да разбера, какво може да пожелаятъ сега онѣзи, които се опитватъ да критикуватъ политиката на току що поела управлението ново правителство. Какво може да искатъ сега тѣ?

К. Русиновъ (раб): Каквото искахте вие преди 21 юний отъ Сговора.

Г. Енчевъ (з): Нека си мислено представимъ, че сегашното управление го нѣма. Кой може и кой трѣбва да управлява България? (Къмъ работницитѣ) Не щете Народния блокъ, не щете декларации за миръ, не щете сплотяване на партиитѣ, които до вчера сж били противници да си податъ рѣка да управляватъ България, братски, взаимно и съ общи усилия, а сочите диктатурата на други държави, сочите диктатурата на съветска Русия.

А. Неновъ (раб): Сочимъ работническо-селското правителство.

И. п. Рачевъ (з): Колко работници има въ България?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Не прекъсвайте.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Допустнете за моментъ, че сегашната властъ я нѣма и вие търсите властъ, която иска да избави България отъ тежкото стопанско положение, въ което тя живѣе. Съ коя властъ ще я замѣстите? Искате ли да върнете пакъ Александъръ Цанковъ министъръ-председател на България? Искате ли тогава пакъ да проявите вашия героизмъ, за да не излѣзете никога отъ вашитѣ тавански станъ? (Рѣкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ). Възражения отъ работницитѣ) Смѣтате ли вие, които не сте доволни отъ демократическото управление, което ви поднесе Народниятъ блокъ, чрезъ своя кабинетъ, че можете да манифестирате вашето недоволство при единъ кабинетъ, шефъ на който ще бжде Александъръ Цанковъ?

И. п. Рачевъ (з): Тѣ иматъ друга практика: ставатъ детективи тогава (Смѣхъ)

А. Циганчевъ (з): Тогава ще се приспособятъ много лесно: ще се наредятъ съ другитѣ партии.

К. Кършовски (раб): Днесъ народни чредставители се биятъ на всѣка крачка.

Нѣкой отъ работницитѣ: Она день бѣхъ арестуванъ. Четири часа ме държаха въ Плѣвненската обществена безопасностъ.

И. п. Рачевъ (з): И живъ и здравъ излѣзе.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не газете лука. Щомъ газите лука, ще ви арестуватъ. (Възражения отъ работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля тишина, г-да.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Нѣма защо Работническата партия да смѣта, че ние сме я подгонили и искаме да я изкоренимъ.

А. Неновъ (раб): Вие сте блокирали селата и градовете, не позволявате на Работническата партия да направи нито едно събрание. Какво искате?

А. Капитановъ (з): Не е вѣрно това. Навсѣкѣ правите събрания.

А. Неновъ (раб): Това не е никаква демокрация, това е диктатура.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Само за болшевицитѣ, не за работницитѣ. (Рѣкоплѣскания отъ мнозинството) Работницитѣ, които си знаятъ работата, вървятъ изъ пѣтя.

А. Неновъ (раб): За цѣлата работническа класа — за беднитѣ и срѣдни селяни.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Правя Ви бележка, г. Неновъ, не прекъсвайте.

А. Циганчевъ (з): Ако има диктатура, така ли свободно ще приказвашъ?

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Въ миналото, когато се зараждаше въ насъ социалистическото движение, когато още нѣмаше тѣсни и широко социалисти, тогава не ставаше въпросъ за срѣдни, за бедни, за $\frac{3}{4}$, за $\frac{1}{4}$ селяни; тогава нѣмаше пролетариатъ, градски фабриченъ работникъ, каквѣто у насъ за голѣмо съжаление още го нѣма, ква-

лификациранъ, възпитанъ, разбиращъ правилно да води своята борба въ защита на интереситъ си, така както английскитъ работникъ умѣе и знае да води своята борба съ английския капиталъ.

Г. г. народни представители! Нѣма защо да създаваме сражения съ работниците, нѣма защо да водимъ войни тукъ въ Парламента, които не допринасятъ много за заздравяването на страната. Изпълнявайки своя дългъ на народни избраници, изпълнявайки своя дългъ на законодатели, на законоведци, трѣбва да видимъ, наистина ли нашето работничество сполучливо е представено тукъ и добре ли е организирано и ръководено отъ тия, които винаги искатъ да минатъ за голѣми герои и носители на нѣкакви нови идеи, страшни за насъ.

Г. г. народни представители! Голѣма ли е ползата отъ смѣната и убийството на Романовъ, последниятъ руски императоръ, на династията на Романовичитъ, за да се качи династията на другитъ, които единъ по единъ взематъ своитъ чанти, по подобие на своя учителъ Троцки, и обикалятъ държавитъ, защото тамъ, дето разрушиха всичко, и за тѣхъ мѣсто не остана? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Понеже излъгахте селянитъ и работниците, и вие ще отидете тамъ. (Възражения отъ земледѣлцитъ)

К. Кършовски (раб): Ако Петко Петковъ бѣше живъ, щѣше да бѣде за васъ, предателъ, но благодарение, че падна убитъ на улицата!

А. Капитановъ (з): Вашъ ли бѣше Петко Петковъ?

К. Кършовски (раб): Въ всѣки случай поддържаше една политика не такава, каквато вие поддържате.

А. Капитановъ (з): Това не е вѣрно.

И. П. Рачевъ (з): Когато той водѣше борба, вие бѣгахте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Забравя на миналото, було върху миналото.

А. Неновъ (раб): Народенъ съдъ за убийцитъ!

Г. Енчевъ (з): Но не ти да си съдия. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Народътъ.

А. Симеоновъ (д): Ти само знаешъ да крѣкашъ.

К. Русиновъ (раб): Още не сме видѣли покаяния. (Веселостъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Болшевишка Русия даде голѣми палачи.

Г. Енчевъ (з): (Къмъ К. Русиновъ) Дѣдо попе! Ти като комунистъ, макаръ не въ расо, а въ палто на цивиленъ гражданинъ, пакъ си личи, че си попъ. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Фалшивъ попъ!

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Когато се казва: „Стига кръвъ“, вие, които упрѣквате насъ, какво разбирате? Вие ни отправяте упрѣкъ, че сме се наредили наредъ съ Демократическата партия, съ Радикалната партия, съ Националибералната партия.

А. Неновъ (раб): Съ деветоюнцитъ!

Г. Енчевъ (з): Да, съ деветоюнцитъ, както обичате да ги наричате. Мислите ли, че тия, които сѣ деветоюнци, имъ е драго да има още единъ 9 юний?

А. Неновъ (раб): Вие поддържате сѣщия режимъ.

Г. Енчевъ (з): Мислите ли вие, че единъ новъ 9 юний би могълъ да поправи положението на България?

К. Русиновъ (раб): Мислите ли вие, че съ режима, който продължавате, ще оправите България?

Г. Енчевъ (з): Мислите ли, че деветоюнцитъ не съжаляватъ за 9 юний, защото той погребя и тѣхъ като политически фигури? (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ)

Г. г. народни представители! Ние четемъ разкаяние по лицата на ония, които се хвалѣха съ 9 юний, че само тѣ сѣ патриоти, че никой другъ нѣма право да се кичи съ името българи, макаръ че гърдитъ на мнозина сѣ окичени съ ордени, които сѣ получени презъ време на войнитъ. Колелото на живота не може да се измѣства отъ случайни хора, които се опитватъ да сторятъ това, защото колелото на живота изтласква ония, които се опитатъ да го тласнатъ по другъ пѣтъ. Самитъ деветоюнци искатъ народътъ да забрави 9 юний, а вие наново искате да раздухвате страститъ на миналото.

А. Неновъ (раб): Защото народътъ вече иска смѣтка, затуй.

А. Капитановъ (з): Но тогава вие потривахте рѣце и гледахте.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Извинете, г. Енчевъ! Понеже частъ е 8, правя предложение да се съгласите, г. г. народни представители, да продължимъ заседанието, докато свърши речта си г. Енчевъ. Който сѣ съгласенъ съ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣжа. Мнозинство Събранието приема.

Продължете, г. Енчевъ!

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Българското стопанство ни зове къмъ дейностъ, която се различава отъ тия желания, които се манифестираха отъ тукъ (Сочи работниците) отвреме-навреме. Българскитъ интереси отъ 8 години насамъ подсказватъ не спорове и войни, не кавги и раздори, не убийства и братоубийства, не безследни изчезвания, не гонения и преследвания, не хули, унижения и оскърбления. На 21 юний тѣ показаха, че България трѣбва да върви по другъ пѣтъ, по пѣтя на мира, на разбирателството, единодушието, което българскиятъ народъ въ неговата цѣлокупностъ може и се налага да прояви. И какво чудно има въ това, че Демократическата партия, смѣтайки, че добросъвестно изпълнява своя дългъ, работи, заедно съ всички партии, които съставляватъ Народния блокъ, да се притѣпятъ страститъ, да се примири народътъ и да се трѣгне по единъ пѣтъ на истинско омиротворение? Я си представете, г. г. народни представители, другата форма — Земледѣлскиятъ съюзъ отригнатъ отъ Демократическата партия, Земледѣлскиятъ съюзъ избѣгнатъ отъ Радикалната и Националибералната партии, Земледѣлскиятъ съюзъ гоненъ и преследванъ, а сѣщо и вие, комунистическата партия, не можехте да му подпомогнете — какво щѣше да бѣде положението? Това ли трѣбва да желае Българскиятъ парламентъ: България въ пламѣци, кърви, убийства, преследвания, бесилки, безследни изчезвания? Въ моментъ на изпитание на родината, съзнанието за дългъ накара всички на отстъпки и тия отстъпки се изразиха въ единодушието, което българскиятъ народъ манифестира на 21 юний, като даде управлението, което съ своитъ здрави реформи, обективно и спокойно преценявани, ще ви покаже още едно единодушие на Народния блокъ — на 1 ноемрий. Вие, работниците, недейте очаква да почервенѣе българското село, докато въ Народния блокъ има съзнанието за неговото законодателство, за реформитъ, които иатъ една следъ друга. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. г. народни представители! Голѣми въпроси произлизатъ за разрешението. Българското земледѣлие има надпроизводство. Българскиятъ производителъ протѣга рѣжа да продаде нѣщо, но нѣма кому. Българскиятъ консоматоръ иска да консумира, но нѣма сръдства. Българскиятъ консоматоръ, който добива своитъ сръдства отъ другъ трудъ, който добива сръдствата си отъ продажбата на земледѣлското производство, днесъ нѣма сръдства за консумация. И ние сме свидетели на трагичното загиване на българския стопански, търговски и икономически животъ.

Г. г. народни представители! Кооперациитъ държатъ пълни каситъ си съ записи на длъжници, несмѣнявани по три години; Земледѣлската банка държи пълни каситъ си съ записи, съ ипотечни договори на свои длъжници отъ селата, безъ да може да събере своитъ вземания.

Г. г. народни представители! Днесъ производството се предлага на безценица. Днесъ за производството нѣма мѣсто на свѣтовния пазаръ. Всѣка държава се стреми да си създаде пазаръ, да гарантира своето производство, да го поощри и да го пласира. Всѣка държава се стреми по всички начини, които международнитъ договори позволяватъ, да завладѣе чуждитъ пазари и да пласира своето производство, безъ да държи смѣтка за нашето.

Г. г. народни представители! Въ такива времена, когато българското стопанство виси въ въздуха, малко можем да спорим, кой кога предателствувал, кой кога станал отстъпник, кой кога нарушил традициите на своята партия и се впрегнал да работи въ обща колесница, а тръбва да изпълняваме програма, която се налага от духа на новото време, за да не изгубимъ своето време и да проживедемъ мандата на една Камара, безъ да можемъ да дадемъ нѣщо за удовлетворение на нуждитъ, които крещатъ ежечасно, ежеминутно.

Г. г. народни представители! Миналото управление създаде редица реформи по отношение на нашитъ стопански институти, каквито сѣ Народната банка, мината Перникъ и други предприятия, като имъ предостави да се управляватъ автономно. Но каква полза отъ туй, че мината Перникъ се управлява автономно; каква полза отъ туй, че въ мината Перникъ се плащатъ грамадни и страшни заплати, достигащи може би 50—60 хиляди лева на месецъ и повече; каква полза отъ туй, че Българската народна банка можа да опредѣли на свои голѣми чиновници заплати надъ 1 милионъ лева годишно, когато народътъ мизерствува? Каква полза отъ туй, че автономнитъ учреждения изчерпиха кредититъ на българскитъ банки, безъ да могатъ да създадатъ блага за изплащането на тѣзи кредити? Питаме се, каква полза извлѣче българското стопанство отъ всичко туй? Днесъ, когато тръбва да надзърнемъ, да видимъ, да пипнемъ пулса на българския стопанинъ, ние ще тръбва да се изхажяваме въ ежби и кавги!

Реформи, целящи спасение на българското стопанство; реформи, добре преценени, които могатъ да позволятъ на България да съществува утре самостоятелно, а не да я погубятъ. Г. г. народни представители! Отъ тази трибуна български професори ви казватъ: „Свѣтътъ е предъ нѣщо ново“. Може би, казвамъ азъ, това е краятъ на стара епоха и началото на нова епоха. Днесъ виждате министъръ-председателя на Франция да търси среща съ председателя на Североамериканската република. Тамъ, гдето е възелътъ, гдето е ядката на онѣзи тайни обвързвания, на онѣзи страни и опасни ангажменти, които друсатъ и люлѣятъ цѣлото човѣчество съ неговото грамадно и неизмѣримо стопанство, днесъ тамъ се питатъ: какво ще стане съ свѣтовния капиталъ, какво ще стане съ свѣтовната демокрация, какво ще стане съ свѣтовната буржоазия, ако не прецени моментитъ, които живѣятъ отлѣнитъ народи, за да могатъ да се разрешатъ нѣкои въпроси, които ще позволятъ по-нататъшното имъ съществуване?

Г. г. народни представители! Демокрацията има да разрешава една голѣма задача, която никога не бива да изпуска изъ предъ видъ и да забравя; тя е, по възможностъ, да положи всички усилия, за да гарантира съществуването, запазването на демократичнитъ принципи, на демократичнитъ свободи и придобивки, които сѣ извоювани нѣкога съ много кръвъ и съ много жертви и благодарение на които виждаме днесъ стопанинътъ да казва: „Моето стопанство“, да влага инициативи, да влага грижи, за да се радва на свое стопанство, за да се радва на свое семейство, да се радва на всичко онова, което е негово, за да може, закриляйки го, пазейки го отъ неговитъ евентуални врагове, като зеницата на око си, да слага живота си, когато общото българско отечество го призове да пазни границитъ отъ външни нападения.

Г. г. народни представители! Говорейки за нашитъ стопанства, безъ да искаме, ние се простираме по-далечъ отъ границитъ на България, защото нашето стопанство е свързано съ стопанството около насъ и на Западъ. Ние преживѣхме прѣчки, които се правятъ за износа на нашето грозде, на наши заклати заледени птици, на всички наши продукти, които се опитваме да изнасяме, за да завладѣемъ нѣкои отъ външнитъ пазари.

Г. г. народни представители! Позволете на държавитъ да иматъ свой инстинктъ за съществуване, да иматъ свой държавенъ героизмъ, но недейте иска отъ насъ да забравяме грижитъ къмъ българското производство и къмъ българското стопанство.

Като вървимъ напредъ по нашитъ стопански въпроси, които тръбва да разрешаваме, безспорно, единъ следъ другъ въпроситъ се редятъ.

Нашето занаятчиство, което отъ день на день загиба, което отъ день на день се загубва, което отъ день на день изчезва отъ нашия стопански животъ, не може да не бѣде предметъ на внимание, не може да не бѣде предметъ на грижи на една власт, особено каквато представлява днешната българска власт — властта на Народния блокъ.

Г. г. народни представители! Безспорно, тукъ се кръстосватъ вече интереситъ на нашата индустрия, индустрия,

която години подъ редъ можеше да намѣри покровителство на държавата, защото самата държава имаше възможностъ — доколко е имала възможностъ, това е отлѣленъ въпросъ — но днесъ тая индустрия сама по себе си започва да чувствува, че покровителството ѝ става невъзможно, затуй, защото държавата свършва своитъ срѣдства, за да може да подпомага, за да може да поддържа нашата индустрия, такава, каквато я имаме.

Г. г. народни представители! За българското работничество смѣтамъ, че онова, което единъ народенъ представител може да каже, нѣма защо да го икономисваме. Азъ мисля, че излѣлнихъ моя дългъ, констатирайки, че работничеството е грижа и то тръбва да бѣде грижа на Българския парламентъ, за да не го оставя да излиза на улицата и то само да търси срѣдства, да търси начини на измѣстване неговата борба за хлѣбъ и да я дава въ ръцетъ на хора, които искатъ да я поставятъ въ услуга на други държави, целещи разорение, унищожение на цѣлокупната българска държава.

Г. г. народни представители! Българското правителство настѣпи въ реформитъ около нашето земеделско производство. Законътъ за закупуване и износъ на зърнени храни, поставяйки на разположение на Министерския съветъ търговията съ зърнени храни, дава възможностъ, ако тази година се е явилъ късно, догодина, когато сигурно условията много нѣма да бѣдатъ промѣнени, самото зърнено производство да бѣде поставено на малко по-друго начало, да бѣде съ по-гарантиранъ пазаръ, за да може производителътъ да се види по-сигуренъ, по-обезпеченъ, отколкото е сега.

Г. г. народни представители! Нѣма да се спирамъ да разгледамъ положението на нашата държава по отношение на нейното благоустройство. Задачи — много; цели, които тръбва да се преследватъ — много. Държава безъ подобрени пѣтища, държава безъ здрави пѣтища сама по себе си представлява спѣнка за желанието си да разнася, да предлага и да пласира производството си на по-далечнитъ пазари.

Нѣма защо сега въ отговоръ на тронното слово народниятъ представител и Народното събрание да изчерпва времето си въ чертане на специални законодателни мѣрки и реформи по отношение на българската просвѣта. Има едни пѣтища, има едни разбирания за нашата просвѣта. Азъ мисля, че нѣма народенъ представител, който би желалъ да постави своето отечество въ тъмнота, който би желалъ да види гражданина неукъ, да го види останалъ назадъ, за да може утрешниятъ день да бѣде плячка на всички, които могатъ да го грабнатъ изъ неговата срѣда и да го поведатъ тамъ, дето той не желае. Г. г. народни представители! Нѣкога земеделското правителство чрезъ своя министъръ г. Омарчевски даде нѣщо за българската просвѣта и колкото насетне новитъ български управници, въ лицето на българскитъ професори, да се опитваха да видоизмѣнятъ българската просвѣта, все много далечъ не сѣ отишли, много отдалечени не се чувствуватъ отъ онѣзи проекти. Безспорно, тръбва да се запази разбирането отъ день на день да отиваме къмъ по-възможна и по-достѣпна просвѣта за българското гражданство.

Г. г. народни представители! Нашитъ финанси сами по себе си представляватъ нѣщо, което е много известно: каситъ на държавата сѣ празни, пари нѣма; заплати не могатъ да се изплащатъ, пенсии не могатъ да се изплащатъ — всичко се спѣва, защото данѣкоплатецътъ не може редовно да посрѣща своитъ задължения къмъ държавата и отъ тамъ е спѣнката, която се чувствува и въ нашитъ финанси.

Но, г. г. народни представители, животътъ подлѣща. Той посочва известни реформи, които правителството усвоява, които реформи ще дадатъ възможностъ да лѣкуваме това положение, въ което сме, и да отстранимъ опасноститъ, страшното, което идва. Нека се възползуваме съ декларациитъ на министра на финанситъ г. Стефановъ и да върваме, че, заемайки министерския постъ, чувствувайки всичката тежестъ и отговорностъ, които му слага тоя новъ постъ, той и неговитъ колеги отъ Министерския съветъ ще вложатъ всичко, за да могатъ да дадатъ на България едно по-добро финансово положение, едно по-добро законодателство и да налучкатъ по-правия пѣтъ за гарантиране приходи и за поставяне нашитъ финанси върху по-здрави основи, отъ което България днесъ повече отъ всѣки другъ пѣтъ има нужда.

Г. г. народни представители! Когато разглеждаме стопанското положение на България, безспорно, она отпасть на стопанския животъ на страната, който урежда българскитъ държавни жѣлѣзници, представлява голѣмъ интересъ за насъ. Ако положението на българскитъ дър-

жавни железници не може днес да бъде разглеждано и преценявано, ще дойде време, когато тяхното положение ще бъде добре разбрано и разгледано. Дотогава политиката на българското правителство ще бъде, съгледът на сръдствата, да подобрява железниците, да създава по-добри железни пътища, да се стреми да създаде една хармония между всички превозни сръдства в страната, за да не се изпада по нѣкой път в противоречие между разнитѣ превозни сръдства, по-малко или повече достъпни, и да не бъдем изправени предъ факта, щото нашитѣ железници да бъдат по-скѣпо превозно сръдство, отколкото други превозни сръдства, които днес съществуватъ.

Г. г. народни представители! Цѣлокупното българско стопанство, ръководено, нагледано отъ Министерския съветъ, е контролирано, наблюдавано отъ българското Народно събрание. Безспорно, при всѣки отдѣленъ случай на разстройство въ нѣкои отъ отраслитѣ на това стопанство трѣбва да пристѣпваме къмъ конкретно разглеждане и разрешаване на въпроситѣ за премахване на това разстройство. Болни въпроси, които дразнятъ, трѣбва часъ по-скоро да бъдатъ разрешавани. Такъвъ е, напр., въпросътъ за гарантиране на мира, на спокойствието въ страната ни, за ссигуряване гражданскитѣ свободи на цѣлокупния български народъ; такъвъ е и въпросътъ за амнистията; такъвъ е и въпросътъ за уреждането на българската полиция, за стабилизирането на полицейския институтъ — въпроси, разрешението на които ще допринесе за спокойно изживяване на всички събития, на всички сътресения, на които държавата може да бъде подложена.

Г-да! Два сѣ факторитѣ, отъ които зависи спокойствието на страната ни и гарантирането свободата и живота на българскитѣ граждани: на първо мѣсто — българската полиция, върху която лежи тежката задача да гарантира реда и спокойствието на страната, и, на второ мѣсто — българската армия.

Нека пожелаемъ българската полиция да бъде възпитана, да бъде поставена на една по-голяма висота. Може би България ще доживѣе времето, когато българската полиция ще бъде откъсната въ единъ отдѣленъ институтъ, когато ще стане самостоятелна и свободно ще се грижи за разрешаване на задачитѣ, които ѝ възлага специалниятъ законъ за българската администрация и полиция.

Н. Пждаревъ (д. сг): Значи, и тамъ автономия!

Г. Енчевъ (з): Наредъ съ българската полиция, другиятъ факторъ, на който можемъ спокойно да се облѣгаме въ най-тежкитѣ дни на нашия животъ, при най-опаснитѣ моменти, когато нѣкои биха могли да шурмуватъ спокойствието на нашата страна, . . .

А. Неновъ (раб): Както на 9 юний!

Г. Енчевъ (з): . . . това е, безспорно, българската армия, г. г. народни представители. Малка на б ой, осакатена по силата на мирнитѣ договори, легнала на плещитѣ на българския народъ, скѣпо платена, съ огледъ слабитѣ сръдства на българина, българската армия носи всичката отговорност за спокойствието и мира на българския народъ. Българската армия сама по себе си показва, че е факторъ, въ който българинътъ може да вижда своята опора. Тя е излъчена отъ чисто български сръди. Българскиятъ войникъ и офицеръ гарантиратъ въ всѣки моментъ реда и спокойствието на българското общество, за запазването на които тѣ сѣ се клели, че сѣ готови да дадатъ и живота си, когато стане нужда отъ това.

Г-да! Слаба е охраната на България. 20.000 български войници трѣбва да пазятъ спокойствието ни! И когато 3/4 отъ стомилонния руски народъ сѣ облѣчени въ униформата на червената армия; когато вие ни сочите, че Съветска Русия не намира достатъчно сили въ мѣжетѣ да я бранятъ и затова протѣга рѣка и къмъ женитѣ, като ги приравнява къмъ мѣжетѣ, по отношение военната тежба, като прави и тѣхъ войници, мислите ли, че би било възможно да смѣтаме, че българската армия, която се състои отъ 20.000 войници, е тежестъ на българския народъ?

А. Неновъ (раб): Червената армия пази работницитѣ и селянитѣ, а нашата армия пази буржоазията.

Отъ мнозинството и сговориститѣ: Ей-й-й!

А. Неновъ (раб): И вашитѣ грижи за полицията сѣ грижи пакъ да се пази буржоазията. (Възражения отъ мнозинството)

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Българската държава прави всичко възможно да пази българското работничество. (Възражения отъ работницитѣ) Българската армия не се състои отъ милионери, а още по-малко само отъ буржоа; тя се състои предимно отъ синоветѣ на сръдното селско и градско сѣсловия. Българската армия не може да бъде критикувана съ огледъ на това, че червената армия имала повече заслуги къмъ работничеството; вие не можете да смѣтате, че българската армия не е народна, защото случайно не е червена. (Възражения отъ работницитѣ)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кажете ми право: искате ли да нѣма армия и полиция въ България и по ли добре ще бъдете тогава?

А. Неновъ (раб): Ние искаме работническо-селска армия.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: А, о башка лафъ — то е друго. Азъ помислихъ, че искате да ви оставимъ днесъ безъ армия и полиция въ България. Мене ми се струва, че тогава всички вие ще се изпокриете.

Д. Ачковъ (нац. л. о): Ще избѣгатъ.

Г. Енчевъ (з): Г. г. народни представители! Между другитѣ задължения на народното правителство е и това — да се постави въ добри отношения, въ връзка съ свѣта, съ държавитѣ около насъ. Отъ външната политика на правителството зависи до голяма степенъ онзи миръ, зазиятъ онѣзи придобивки, които могатъ да се печелятъ въ времето, когато държавата, отечеството се нуждае отъ тия придобивки.

Г. г. народни представители! Ние сме малъкъ народъ, разкъсанъ, разединенъ. Части отъ него сѣ отрѣзани и предадени другаде — тамъ, дето не можемъ да ги виждаме, дето не можемъ да протегнемъ ръка къмъ тѣхъ и да живѣемъ съ тѣхъ като смѣнски братя. Г. г. народни представители! Тежка сѣдба на българскитѣ малцинства: тежка зла орисия на българскитѣ малцинства! Г. г. народни представители! Съществува международна и свѣтовна свѣсть. Ние, малкитѣ и победени българци, скърбейки за своитѣ братя отъ Рила, скърбейки за братята ни на западъ, отрѣзани отъ насъ, скърбейки за братята ни, които днесъ въ Добруджа сѣ гонени и преследвани, убивани и избивани твърде често, като често се създаватъ саморазправи тамъ, ние, г. г. народни представители, казвамъ, не бихме могли да посочимъ на Европа нашитѣ 20.000 души и да се изправимъ въ единъ даденъ моментъ съ оръжие въ ръка. Ние призоваваме свѣта, ние призоваваме специално Европа да се вслуша въ нашитѣ болки и страдания, да разбере нашитѣ купнежи и въждедения, и това правимъ чрезъ нашата външна политика, която е въ рѣцетъ на хора достойни да я носятъ. Нашата външна политика ще ни даде възможностъ, изпълнявайки задълженията си по договоритѣ за миръ, ползувайки се отъ онѣзи права, които ни даватъ тия договори, да се боримъ, щото сѣдбата на нашитѣ малцинства да бъде промѣнена, съ огледъ на настѣпилото трезво уреждане на въпроса за малцинствата въ цѣлия свѣтъ. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Г. г. народни представители! Свѣтътъ се тресе отъ борба; свѣтовни империи се раздрусватъ; колонии се освобождаватъ; нѣкъде тамъ — далечъ, въ Индия — Махатма Ганди раздвижа народнитѣ маси съ своята пасивна съпротива и отива съ своя чекръкъ въ Лондонъ да води преговори и да покаже, че пасивната съпротива иска миръ, освобождение, а не робство, страдания, мѣки, вериги. Страданията, мѣкитѣ и веригитѣ, които изковаватъ договоритѣ и за повечето отъ малцинствата, сѣ на пътъ скоро, ми се струва, да изчезнатъ. Времето иска нови, освободителни договори. И иде време вече, когато и въ лоното на общото, цѣлокупното българско отечество ще се прибератъ и изстрадалитѣ злощастни български малцинства.

Г. г. народни представители! Закани къмъ онѣзи, които днесъ иматъ нашитѣ меншества, не биха могли да се отправятъ отъ трибуната на Народното събрание, защото ние имаме междудържавни, междусѣдски отношения, имаме Министерство на външнитѣ работи, което има непосредствена, прямата задача да се занимава съ тия отношения, имаме цѣлокупната дейностъ на българската властъ. Българското правителство въ това отношение трѣбва да направи постѣпки, които да бъдатъ добре разбрани, добре преценени и добре удовлетворени, съ огледъ на подобрение положението на нашитѣ малцинства, тѣй отрѣзани, тѣй отчуждени, тѣй отдалечени отъ насъ.

Г. г. народни представители! Кога ние разбираме, що значи цѣлокупенъ български народъ; кога ние разбираме, що значи човѣкъ да се чувства въ своята родина? Който отъ насъ е преживѣлъ като изгнаникъ, осамотенъ, далечъ отъ предѣлитъ на своето отечество, изпитвайки чувство на радостъ, когато случайно види нѣкой свой сънародникъ, само той може да си представи какво значение има за истинското примирение да се прибератъ въ нашата страна всички ония, които днесъ сѫ изгонени отъ нея.

Г. г. народни представители! Съ малко думи макаръ, ще се спра и на въпроса за необходимостта отъ амнистия. Амнистията се носи отъ уста на уста — амнистията, която трѣбва да заличи окончателно послѣдствията отъ онова минало, което 9 юний донесе и което 21 юний изпрати.

Г. г. народни представители! 21 юний е датата, която ще свѣти; 21 юний е датата, която ще кара поколѣнията да се кланятъ предъ нея, защото съ тая дата свързаха имената си държавници, предъ които българскитѣ поколѣния ще трѣбва да прекланятъ глава и да се отплащатъ тѣй, както признателнитѣ поколѣния се отплащатъ на своитѣ заслужили хора. Г. г. народни представители! Щомъ датата 21 юний е дата на мира, на братството, на забравата на миналото, азъ мисля, че нѣма да има въ България противници да се даде една амнистия, съ огледъ да се прибератъ въ страната ония, които, стоейки вънъ, не могатъ да мислятъ като насъ тукъ. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитѣ)

Г. г. народни представители! Прямо всѣки, който иска да руши, който иска да излѣзе на новъ фронтъ, за нови борби, непозволенни отъ нашитѣ закони, има толкова много законни срѣдства, съ които той би могълъ да бѣде поставенъ въ правия пѣтъ на добритѣ граждани, каквито нашитѣ закони искатъ отъ насъ да бѣдемъ.

А. Неновъ (раб): А законътъ за защита на държавата?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Г. Енчевъ (з): Ако българскиятъ народъ смѣта, че би могълъ наново да излѣзе на улицата за братска война, ако българскиятъ народъ смѣта, че би могълъ да гледа още кърви, ако българскиятъ народъ смѣта, че може още да гледа, какъ кѣщи ставатъ на пепелища — това би значило, че той не е взелъ сполучливо участие въ 21 юний, за да може да изкове по-нататѣшнитѣ си сѣдбини. Българскиятъ народъ е народъ, който не е управляванъ, а самъ се управлява. И азъ бихъ апелиралъ къмъ народнитѣ представители на българското работничество да не мислятъ, че могатъ да наложатъ вериги на българския на-

родъ, да го управляватъ съ червени пушки, съ червени топове и съ червени гаци. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): А днесъ вие го управлявате съ камшикъ.

Г. Енчевъ (з): Нови пѣтища се чертаятъ, по които ще върви българскиятъ народъ къмъ своето спасение и освобождение. Не може българскиятъ народъ да държи вѣчно злобата въ сърцето си. Ако датата 21 юний посочва единъ пѣтъ на забора на миналото, единъ пѣтъ на опрощение, единъ пѣтъ на подаване рѣка, безъ да се преследватъ целитѣ да се гонимъ и избиваме, безъ да се преследватъ нови ежби, азъ, като народенъ представителъ, декларирамъ за себе си, че съмъ сторонникъ на мира, че съмъ сторонникъ на политиката, която днешното правителство води и ще води за въ бѣдеще.

И така, г. г. народни представители, раздѣляйки се отъ трибуната, азъ смѣтамъ, че ние ще изпълнимъ дълга си на народни представители, като проникнемъ навсѣкѣде въ стопанския животъ и направимъ съответнитѣ подобрения, като проникнемъ въ всички отрасли на нашия животъ и се отзовемъ на онова, което крещи, вика днесъ. Ние ще изпълнимъ добросъвѣстно нашия дългъ, служейки на истината, служейки на необходимостта да държимъ въ изправностъ, въ пълна вѣра българския народъ въ неговата властъ и въ себе си. Тогава можемъ да кажемъ на онѣзи, които евентуално могатъ да бѣдатъ наша оппозиция: „Не забравяйте знамето на България, не забравяйте, че тази България зове васъ, работницитѣ, не забравяйте, че тази България зове и васъ, сговориститѣ — зове всички да вървимъ по пѣтя на братството, на мира, на помиренieto, на сплотеността, за да я извадимъ отъ днешното ѣ тежко положение и да я насочимъ въ правия пѣтъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството и отъ нѣкои сговористи)

К. Кършовски (раб): Пълна и безусловна амнистия!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля да се вдигне заседанието за утре, съ сѣщия дневенъ редъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 30 м.)

Подпредседателъ: Н. ШОПОВЪ

Секретаръ: Н. ГАВРИЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ